

له ګوتله تر ګابله

(یونلیک)

Ketabton.com

فیروز خان صادق

۱۳۹۴ لمریز کال

له کوتله تر کابله

(د کابل یونلیک)

فېروزخان صادق

۱۳۹۴ ل کال

د کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم: له کوتله تر کابله

ليکوال: فېروز خان صادق

خپروندی: د افغانستان ملي تحریک، فرهنگي خانګه

وېبپاڼه: www.melitahrik.com

دیزاینګر: ضياء ساپی

پښتۍ دیزاین: فیاض حمید

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپکال: ۱۳۹۴ ل کال / ۲۰۱۵ م

د تحریک د خپرونو لړ: (۳۳)

یادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریک سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسولیت لیکوال پورې اړه لري.

د تحريك يادښت

د افغانستان ملي تحريك د (۱۳۹۳ ل) كال په پيل كې له خپلو گرانو هېوادوالو سره ژمنه كړې وه چې د دې كال په بهير كې به (شل عنوانونه) بېلا بېل ديني، علمي، ادبي او ټولنيز اثار خپلې ټولنې ته وړاندې كوي. ملي تحريك دا ژمنه د ياد كابل د كب پر (۲۸) مه نېټه پوره او د يوې پرتمينې غونډې په ترڅ كې يې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې كړل. ملي تحريك په ياده غونډه كې ژمنه وكړه چې د (۱۳۹۴ ل) كال په بهير كې به انشاء الله د خداى (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه بېلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې كوي. طبيعي خبره ده چې دا اسانه كار نه دى، ډېر زيات زيار او زحمت ته اړتيا لري، خو ملي تحريك ټينگ هوډ كړى چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملى كوي. دا اثر چې ستاسو په لاس كې دى د همدې (سل عنوانونو) ژمنه كړو اثارو له جملې څخه دى، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحريك هيله لري چې له دې اثر څخه به زموږ هېوادوال په زړه پورې گټه پورته كړي. ملي تحريك له ټولو هغو ليكوالو، ژباړونكو، سمونچارو، مالي او معنوي مرستندويانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهير كې يې يو بل سره مرسته او ملگرتيا كړې او دا فرهنگي بهير يې بريالى كړى، د زړه له كومې مننه كوي او كور وداني ورته وايي.

د هېواد د فرهنگ د ښېرازۍ په هيله

د افغانستان ملي تحريك فرهنگي خانگه

د پښتنو د لوی کور افغانستان پر لور یو سفر

بناغلی فیروز خان صادق نه یوازې یو بڼه شاعر، ژورنالیست، کالم لیکونکی، ریډیو پاکستان کوهات کې اوونیزه خپرونې پیشکونکی، یو بڼه انسان، دکوهات د بابرې بانډې اوسېدونکی، دکوهات د سیمتو کارخانې کې یو مزدور کار، یو محنت کش انسان، یو خوداره سړی، په دې ټولو خوبیو بانډې په رښتیا فیروز خان صادق دی، د پښتنو لوی کور افغانستان ته کوم سفر د استاد اسماعیل یون او د افغانستان د ملي تحریک په بلنه کړی وو، دهغې ډېر حال احوال دوی پخپل یونلیک کې بیان کړی دی، هسې خو هغه ټول ملگري چې دوی سره په سفر کې شریک وو، هغه د دې سفر سلطاني گواهان دي، خوزه یې پکې په گواهی ورکولو کې ډېر باوري گڼلی يم، نو ځکه یې ماته په دغه یونلیک د څه لیکلو وړاندیز کړی دی.

د ټولو نه وړاندې به د سفرنامې (یونلیک) په هکله یو خو خبرې وکړو، حمید وصال چې د انجمن ترقی پسند بنو په یوه غونډه کې کوم لیکچر ورکړی دی، دهغې نه یو څو ټکي ستاسو په حضور کې وړاندې کوم، هغوی وايي؛ چې ژوند پخپله یو سفر دی، سفر د حرکت نوم دی، چې مختلف آخونه لري لکه جسماني سفر، ذهني سفر، معاشي سفر، د انسان په فطرت کې

بې چپنې ده او د خپلې بې چپنې په سوب انسان په يوه ځای کې تم شوی نه دی، سفر د پرزيات افاديت لري، چې د انسان په تجربه او مشاهده کې اضافي کوی او سفر کونکی چې د سفر نه بېرته راشي، نو خپل کلي او قام ته نوې نوې خبرې راوړي او د مختلفو ملکونو او وطنونو د تهذيب، ثقافت او رواياتو نه خپل خلک خبروي، پخوا به د ليک لوست د نشتوالي په سوب سيلانيانو د خپل سفر حالونه په زباني توگه خلکو ته ويل او د دې نوو نوو خبرو په بنياد نړۍ د ترقي او سنی پورې ته رارسيدلې ده، نو د انساني ترقي په دې عمل کې د سفر د پرلوی لاس دی، انسان به اول په پنبو يا په څاريو سفر کولو او هغه يو قسم د ستړيا سره مخ و، نو هغه گاهې ايجاد کړو او بيا د سفر د نورو اسانولو د پاره بې جهاز ايجاد کړو او دانن چې جهازونو په سوب انسان خلا ته ورسيدو، دا ټول د سفر کرامات او کرشمې دي. ده وويل چې وړاندې به سفرنامه تش د تاريخ او جغرافيه حصه گنلې شوه، سفرنامه نگار به چې څه وليدل، نو د فوټوگرافر په شان به يې خوندي کول، خونن د سفرنامه نگار پخپله په سفرنامه کې شامل وی، اوس د ده مثال د فوټوگرافر نه بلکې د انځورگر (مصور) دی، اوس دې پکې د خپلې مرضۍ رنگونه هم اچوي او خپل تجربات او مشاهدات او احساسات هم پکې ځايوي او ددې په بنياد سفرنامه په تخليقي صنفونو شميرلې شي ؛

مخکې ليکي؛ چې ترڅو پورې چې پښتو کې د سفرنامې د ليکلو د روايت خبره ده، نو پښتو کې اولنۍ سفرنامه د خوشحال خان خټک منظومه سفرنامه سوات نامه ده، چې د سوات ښکلي مطالعه پکې وړاندې کړې شوي ده. دويمه سفرنامه د عبدالرسول د کشمير ياديري چې نايابه ده، د ابن بطوطه سفرنامه ميا عمرالدين په ۱۹۰۸ م کې ژباړلي ده، د مرزا دوست محمد سفرنامه سراج الحج په ۱۹۱۱ م کال د ميا محمد يوسف د فرائض حج او د نصرالله نصر د امب سفر په نوم سفرنامې هم يادولې شې. د هند د آزادۍ د تحريک په لړ کې چې کومې يادې سفرنامې مخې ته راغلي دي که څه هم چاپ شوي وروستو دي، هغو کې د خدائي خدمتگار سره تړلی ياد عبدالاکبر خان اکبر سفرنامه د روسی ترکستان او افغانستان سفرنامه چې ۱۹۵۸ م کال کې چاپ شوی ده او د ميا اکبرشاه د آزادۍ په تلاش چې ۱۹۶۰ م کال چاپ شوې ده، د پښتو د ادب حصه گرځېدلي دي، د باچا خان زما حج سفرنومي سفرنامه په ۱۹۲۲ م کال کې ليکلې شوي ده، خو چاپ شوې وروستو ده، د حمزه بابا نوم په پښتو ادب کې ډېر معتبر دي، څلور سفرنامې يې پښتو ادب ته ورکړي دي، دې کې د کابل سفرنامه (منظومه) ده، بله يې نوی پښتون په نامه په ۱۹۵۷ م کال چاپ شوې ده، چې دا هم د کابل سفرنامه ده، د حجاز په لور نومي سفرنامه يې په ۱۹۷۰ م کال کې چاپ ده او د چور سفر يې په رهبر نومي مجله

کې قسطوار چاپ شوی ده. پښتو کې د حج په سفرونو ډېرې سفرنامې لیکلې شوي دي، د ذکرشوو نه پرته د سید ضیا جعفری، حکیم عبدالوهاب خرکی، سید جعفر حسین رښتونۍ، میا عبدالرحمان لوگی، قندهار آپریډې سفرنامې د یادولو وړ دي، د سیده فائته بیگم زما سفرنامه چې پاک و هند نه علاوه پکې د افغانستان او یورپ سفرونه هم شامل دي. د پښتو په یادو سفرنامو کې ذکر کېږي، د ظاهر آپریډې سفر پخیر ۱۹۸۵م کال او سفر مدام سفر ۱۹۸۰م کال په نومونو دوه سفرنامې چاپ دي، د آسیر منگل د اماراتو سفر، د محمود آیاز دیدن نه ناوخته راغلو، د افضل شوق او وه گامه مزل او سفر په واورو، د محمد سراج پینسورنه کلکتې پورې چې هغه دغه سفر د سوبه اش چندربوس د سل کالیزې په پروگرامونو کې د گډون کولو په غرض کتابي شکل کې راغلي دي، دې نه علاوه محمد نواز طائر د حاتم طائي سفرنامه هم ژباړلې ده، چې په ۱۹۸۹م کال کې شائع شوې ده.

دا و د سفرنامو یو لنډیز چې حمید وصال ډېر په کر او راغونډه کړې وو.

داد کال ۲۰۱۳م کال د مارچ میاشتې واقعې ده، چې د افغانستان د ځوانانو ملي تحریک او د ژوندون تلویزیون د استاد اسماعیل یون په بلنه مورېو خوا د بي ملگري د کوهات نه سحر وختي روان شو، عبدالرحمن افغانیار، فیروز خان صادق،

ډاکټر صابر شينواری، جان محمد زرگر، شیررحمن بیتاب
راسره ملگری وو، طورخم ته په ډېرو کڼدو کپرو ماسپښین
ورسیدو، د لوی کور افغانستان د سفر دومره تلوسه وه، چې د
سفر کړ او راته داسې نه ښکاریدو، چې گوندي مونږ ډېر په
تکلیف راوړسیدو، بیا هغه وخت خوزمونږ ټوله ستومانی
ووتله چې کله د طورخم په برید راته د سترې مه شئ لپاره
استاد اسماعیل یون صیب پوره پوره بندوبست کړې وو، د
گمرک لوی رئیس راته دوامره تود هرکلی اووی، چې داسې
ښکاریده چې لکه مونږ خپل کور ته راغلی وو او حقیقت هم
داسې ده، چې د درېو ورځو په استوگنه کې مونږ دانه دي
محسوس کړي، چې مونږ مسافر یو بلکې داسې مو شمیرلی ده،
چې د سحر کور نه ورک ماښام کور ته راغلي یو، په گمرک کې
راسره حسین گل، وارث خان نایاب، شاهد الله احساس هم
ملگری شول، هلته د چارواکو سره د دواړه هېوادونو په هکله
تاوده بحثونه وشول، خو غم او خوشحالی مویوه ده، د یو بل
ټکونه مویغورنه دی گڼلی بلکې دا مود یو بل شریک غم
گڼلی، چې څنگه دا گمرک نه په فلائینګ کوچ کې کیناستونو
سمدستي ډاکټر صابر شينواری د افغانستان د بېلابېلو سیمو
تاریخي معلومات رابرسیره کول شروع کړل، ان تر خاص کابل
ښار پورې دوی به د هرې علاقې تاریخي حوالې بیانواوه، داسې
محسوسیده لکه د افغانستان د تاریخ یوه غږیدونکی

انسائيکلوپيډيا مونږ سره روانه ده، هر لمحہ به مونږ د هرې سيمې تاريخ پخپلو سترگو ليدو، په ټوله لاره ځای په ځای لوی لوی هوټلونه جوړ شوي وو، د بهرنیو ملکونو اوبه، شربتونه، خوراکی خيزونه او د مسافرو د پاره ټولې آسانتياوې موجودې وې، خود افغانستان روايتی ترخي چای به ډېرې کمې ملاويدي، خلکو به د الوگانو چپس، پکوپي، ديخ شربتونو بوتلې ډېرې خوښولې، هلته د ځايي اوبو په ځای به د بهرنه راغلی اوبه زياتې خوښولې، وجه ئې دا وه، چې د خلکو اقتصادي حالات هم ښه شوی وو، بله دا چې د کابل خپلې اوبه د استعمال نه وې، د کابل ښار داسې ښکاريدو لکه مونږ چرته يورپ ته راغلی وو، موسم داسې خوندور وو چې شپه مو ډېره په آرام تيره کړه، سحر وختی په لوی هوټل کې ډېر منظم سمینار وو، ۲۹ ليکوالانو او منورينو خپلې ويناگانې وکړې، هر چاته به يو ټاکلې وخت ورکول کېدو، زيات نه زيات لس دقيقې او که چا به خبره اوږدوله، نو د ښار کوربه ورته غږ ورکړو، ډېرې لوی لوی سکالران پکې د افغانستان د ګوډ ګوډ نه رابللی شوی وو او داسې دا سمینار ډېر په منظم ډول پای ته ورسيد، د غرمې ډوډی انتظام شوی وو، هلته چې خلکو مونږ ته کومه مينه راکړه، تر اوسه مې هغه نه هيريری، بيا د ژوندون ټيلويزون ته راغلو، د اسماعيل يون ميرمنې د ماښام د ډوډی کړې وه، دويمه ورځ د کابل ښار په سيل او تو، ډېر تاريخی ځايونه مو

اوليدل، خو ما چې هلته د ځوانانو هلې ځلې وليدې نو دا مې محسوس کړه، چې راتلونکې وخت کې به د ځوانان د هيواد واگې سمبالوی، هر ځوان دوه دوه نوکړۍ کولې، ليک لوست هم کوي، د نوو رسنيو سره کلکې اړيکې لري، د نړۍ په سياست بڼه پوهه لري، د پښتو سره سره په انگليسي هم بڼه عبور لري، زړو افغانانو په مخونو د زور افغانستان نښې نښانې جوتې ښکاريږي، د پنځه ديرشو کالو د خارجي يرغل او داخلي جنگ باوجود هم د ولس د ځوانانو ارادې ډېرې لوړې ښکاريږي، د ملي تحريک په کوششونو ځای په ځای د چوکونو نومونه د پښتنو اتلانو په نوم ليکلي شوي وو، سره د دې چې وخت په وخت ورته ډېرې ستونزې مخې ته راغلې وې، خو دوی ددې هيڅ پروا نه ده کړې او خپل مرام ته يې ځانونه رسولي، په کابل ښار کې ډېرې لويې لويې هوتلې، مارکيتونه، شادي هالونه، پلن پلن سرکونه، د نوو نوو گادو پکې درز دروز داسې منظر پيش کولو لکه دلته هر ورځ وادونه کيږي، امن وامان پکې ډېروو، خو بيا هم پوليس ځای په ځای د هر قسمه پيښو ته تيار ولاړوو، درې ورځې مونږ داسې تيرې کړې چې سحر او ماښام به چرته نه چرته يو نه يو بندار وو، دا هر چا دا خواهش وو بلکه ډېره مينه وه، چې دوی غوښتل چې مونږ پخپلې ميلمستيا ولمانځي خو وخت به مونږ ته اجازه نه راکوله، داسې درې ورځې تيرې شوې لکه خوب، زمونږ ملگرو

خپلې خپلې کله و تړلې، بیرته خپلې خړې پختونخوا ته روان شو، او داسې چې تر اوسه پورې مو هغه مینه هیره نشوه کومه چې مونږ د خان سره راوړی وه او یوه ملامتیا خان سره هغې سیمې ته راوړه، چې دا افغانان وروڼه مونږ ته څومره د قدر په نظر گوری یعنی بیخی د وروڼو په سترگه او زموږ سرکار ورته د تره گر په نظر، دلته مې زړه ډېر خراب شو، او ترڅو چې دا رویه او انسانی تذلیل وي، نو د دواړو ملکونو یوبل سره اړیکې امکان نه لري، چې هغه د ورولې رسته دوام ولري، حیران په دې یم چې دواړه هیوادونه یو بل سره دومره تړلي دي، چې د ښه او بد تاو یې یو بل ته خامخا رسي، خو په پاکستان او افغانستان دواړو کې داسې قوتونه شته چې هغوی هیڅکله د دواړو هیوادونو تر مینځه کلکه ورولي او مینه قائم و دائم وي، په دې کې هیڅ شک نشته چې بهرنی او داخلی قوتونه همیشه داسې کوششونه کوي، چې د دواړو هیوادونو تر منځ داسې کرکيچن حالات روان وي، دا دغه ناوړه کار غندنه یوازې په دعا نه بلکه دوا پکار ده. باید دلته یو خبره ورزیاته کړم چې پښتون په دې سیمه کې د ټولو نه آزان څیز دي او بهرنیو قوتونو ته د داسې قام ضرورت وو کوم چې دوی ډېر په آسانه استعمالوي شي، نو ځکه هره لوبه د دلته شروع کیږي، د مثال په توگه د پاکستان د کرنسی په نوټونو کې د ټولو نه کم نوټ د لسو روپو دې په کوم چې د باب خیبر تصویر چاپ شوی دی او د

زر و په نوټ د قائد اعظم د قبر تصوير دې او هم دا رنگې د پنځه سوه نوټ باندې شاهي جمات تصوير دی، د دې مطلب نور څه کيدې شې چې د ټولو نه ارزان بيهه پکې پښتون دی چې په لسو روپو هم آخستلې شې.

د تيرو څو لسيزو راهيسې دا هرڅه مونږ پخپلو سترگو گورو او وينو خو دا چې دا څه کيږي او څوک يې او ولې يې کوي، د دې نه مونږ بڼه خبر يو خو که څه وايو نو وئيلې نشو، که څه ووايو نو بس دومره چې د داخلي او خارجي قوتونو تر مخه يوه موخه ده، هغه مو ده چې پښتون قام په معاشي، سياسي، معاشرتي او مذهبي توگه دومره په کړکيچونو اخته کړي، چې د مخ په تلو لارې گودرې ورنه خطا کړي، د دې مخنيوي د پاره مونږ سره هيڅ داسې قوت نشته چې مونږ ترې خپل ځانونه او راتلونکي نسل وژغورو، هغه د سليم استاد شعر دی چې:

پښتو کوڅه په کوڅه گرځي پښتانه لټوي

پښتون ترمخ په وړاندې ځي چې ما دې نه لټوي

اعجاز خټک

دلاچي

۲۲. می ۲۰۱۵ م کال

له کوتله تر کابله

انسان د ازل نه په سفرونو او تپالونو مټین راروان دی یا داسې به ووايو چې سفر او تگ راتگ د يو انسان ضرورت دی. هم دغه وجه ده، چې انسان د هر نوي سفر نه خوند اخلي او د سفر ډېرې پيښې او واقعات چې بيا کله په لیک کې محفوظ کوي، نو دې ته بيا راپورتاژ ويلې شي، خو دغه لیک د سفر د بشپړه معلومات ولری نو بيا سفر نامه بللی شي. په ادب کې د راپورتاژ د ليکلو او د سفرنامو د ليکلوروايت ډېر زور دی، خو په دې لنډه موده کې چې پښتو ادب کې څومره سفرنامې او راپورتاژونه ليکلی شوي دي ټولو په ادب کې خپل يو اهميت او مقام ترلاسه کړی دی، نه يوازې دا بلکې په مکمل ډول يې په ادب کې د يو صنف حيثيت موندلی دی، دغه وجه ده؛ چې په دې موده کې دې صنف ته پوره پوره پاملرنه شوی ده، که په سفرنامو او راپورتاژونو خبره کوو، نو خبره به ډېره اوږده شي، خو په لنډو لنډو به راوگرځو. بناغلی فيروز خان صادق د پښتو ادب او صحافت په حواله يو پيژندلې شوې نوم دی، چې د پښتو صحافت او ادب په ميدان کې خپله يوه پيژندگلو لري، د هغه دا راپورتاژ هم د هغه د صحافتي ژوند فکر او نظريو نچور دي، چونکه راپورتاژ هم د صحافت يو مد دي، يوه څانگه ده، نو ځکه د نوموړي دا هڅه د هغه د صحافتي تجزيې او مشاهدې

یوه ښکاره نمونه ده، دا راپورتاژ د پښتنو د لوی افغانستان سفري روداد دی، نو ځکه د دې سفر خپله یو رومان هم د دې سفر سره تړلې وو، یو روحانی او مسلکی تړون هم د دې سفر د مسافرو لاس کلک نیولې وو، چونکه زه هم د دې سفر یو برخه وم، نو چې کوم احساس په دې سفر کې ما احساسولې دي، ښاغلی فیروز خان صادق د هغې انځورګري هم کړې ده، په ټول سفر کې به د ټولو غریدونکو ملګرو په شتون کې په هم دا ښاغلي داسې غلې وو، چې د هغه ژورې چیتیا به په نورو ملګرو ساه ډوبې راوسته، خو هغه د دې سفر نه چې څه ترلاسه کول، نو د پاره یې د خپلې ژورې مشاهدې سترګې پرانستي وې، د هغه ټول قوتونه هم د دې مقصد د پاره وینښ او بیدار وو، خو دا پته هله ماته ولګیده چې راته ښاغلي اعجاز خټک د هغه دغه مسوده د لیک د پاره په بریښنا لیک راو لیږله او ما چې کتاب څنګه څنګه لوستو او پکې غرقیدم نو دا احساس راته وشو، چې د دې سفر په ټوله لار او هلته په هر ځای کې دا ښاغلی دومره غلی ولې وو؟ بهر حال دا راپورتاژ ډېر خوندور دی، دغه سفر چې د کومو کومو پړاوونو نه تیر شوی وو، د مینې او جذبې د کومو ګوټ پیرونو نه تیر شوی دی، نو د هغې ټول ټکی په ټکی په راپورتاژ کې په ژوندۍ بڼه لیکلی پروت دی، زه د دې کتاب د لوستونکو ذوق او مینه نشم خرابولی، چې د خپل مضمون د طوالت او ضخامت د پاره ترینه څه ټکي او کرښې را

واخلم، بلکې دا په لوستونکو ته پریږدم، چې په خپله دا کتاب ولولي، د دې نه خوند واخلي، خدای دې وکړي، چې پښتانه د بښاغلي فیروز خان صادق دا د قدر وړ هڅه په درنوټکو اوستایي او دوعا به کوو چې دا راپورتاژ دې د پښتنو د یووالی او تړون یو گام ثابت شي، چې د پښتنو د یو موټي کېدو لاره هواره کړي او دې سره سره دې د استاد اسماعیل یون صیب او د هغه د ملگرو کورونه هم ودان وي، چې د دې مقصد د پاره کار کوي، هیله ده؛ چې پښتنو ادیبانو شاعرانو داسې د پولې یو خوا بلخوا تگ راتگ به هم داسې دوام لري ځکه جه دا پولې او دا کرښې د پښتنو د غسې یووالی او تړون به نور له مینځه وړي او هاغه ورځ لري نه ده، چې ټولې کرښې او پولې به ونړیږي او پښتانه به یو شي.

په درنښت

سیده حسینه گل

مردان

جون ۲۲ مه ۲۰۱۵ م کال

له کوتله تر کابله

افغانستان زمونږ لوی کور دی، په زرهاو کلونو لرغونې تاریخ لري، اسلام دلته د شروع نه د دین د دعوت په برکت خپور شوی دی او بیا په ۲۳ هجري کې د حضرت عمر فاروق (رض) په دور خلافت کې دلته اسلام نور هم پیاوړی شو، هرات، بامیان، فاریاب، بلخ، جوزجان، تالقان او قندهار هم په اسلامی سلطنت کې داخل شو او بیا د حضرت عثمان غني په زمانه کې کابل غزني او یو شمیر نورې سیمې هم د فتحې نه پس په اسلامي سلطنت کې شاملې شوې او یو مضبوط او مستحکم اسلامي افغانستان جوړ شو.

هم په دغه اساس ورسره زمونږ د مسلمانانو عقیدت هم دی او محبت هم او بیا د پاکستان سره خويي د دین جغرافیې، کلتور، تجارت، ادب، حکم نو د دواړو هېوادونو ولس د یو بل لپاره د اخوت، مینې او احترام په جذبو سرشار دي او د یو بل هېواد ته د تگ په وخت ځان مسافر نه احساسوي خصوصاً کله

چې په ۱۹۷۹ کې روسي عسکرو په افغانستان يرغل وکړو، نو د افغانستان مسلمان غيرتي او پتمن ولس د خپل دين او ناموس د حفاظت په خاطر گاونډي اسلامي هېوادونو پاکستان او ايران ته هجرت وکړو، چې زيات شمير وگړي يې په پاکستان کښی مېشته شو، په دې دوران کې د لرې پښتونخوا ولس دخپلو افغانانو وروڼو خونېدو سره لکه د مدينې د انصارو سلوک وکړو او تر خپله وسه يې د دوی ميلمستيا وکړه، بلخوا افغانان هم ډېر محنت کش او خوارېکښ وو، چې هغوی هم لکه د گيدر تيارې ته نه کيناستل بلکې لکه د زمري يې محنت ته ترجيح ورکړه او کار روزگار يې شروع کړو په خای ددې چې په نور چا بار جوړ شي، د خپل کور او بال بچ د نفقې گټلو د پاره يې د محنت او مشقت لاره غوره کړه هم دا وه، چې د خپلو انصارو وروڼو خونېدو سره يې ډير ښه وخت تير شو.

په دې دوران کې د دواړو هېوادونو د وگړو ترمنځ د دوستۍ او خپلولۍ رشتې سره جوړې شوې، چې ورسره د دواړو هېوادونو د استوگنو د تگ راتگ سلسله نوره هم پراخه شوه او د ډيرو خلکو دا خواهش و، چې مونږ دې د خپل لوی کور سيل وکړو، چې د زمري خڅه يې زه هم وم، ځکه چې ما به د خپلو سپين زيرو او مشرانو خڅه د افغانستان خبرې اوريدې

خصوصاً زما د ترور خاوند فتح محمد بابا چې اوس وفات شوی دی، هغه به د کار روزگار په سلسله کې ډیر افغانستان ته تللو او بیا به یې مونږ ته د هغه ځای حال بیانولو چې د وړو کوالي نه زما خواهش وو.

زه چې د ژورنالیزم څانګې ته راغلم او د ورځپاڼه وحدت پېښور سره مې عملي کار پیل کړ ما ویل اوس خو به افغانستان په دورو سترې شم، ځکه چې افغان مهاجرینو چې کوم اوه تنظیمونه جوړ کړي وو وحدت یې اتم تنظیم ګڼلو وحدت د افغانانو په شا کلک ولاړ وو او تر جنګ بندۍ او بیرته تګ او بیا ودانۍ کار په خلوص سره کړی دی. بیا په وحدت کې د افغانستان په موضوع یو شمیر لیکونه او خبرونه هم زما چاپیدل خو د ورتګ نصیب مې نه و شوی او بیا چې په لوی افغانستان کې حالات زیات کړ کیچن شو، نو بیا خود تګ نه په نه تګ خوشحاله ووم، خو چې د ملګرو د دورو او هلته د ادبي صحافتي او کلتوري فعالیتونو څخه به خپریدم نو بیا به مې دغه خواهش په زړه کې په غورځنګونو شو.

د کال ۲۰۱۳ د اګست د میاشتې اته ویشتمه نیټه او د چهارشنبې ورځ وه، چې د کال ۱۳۹۲ هجری شمسی د وږی شپږمې نیټې سره سمون خوری سهار د لمانځه نه پس د خپل

کلي نه کوهاتې ښار ته روان شوم، چې په هغه قافله کې شامل شم کومه چې د افغانستان د ملي تحریک او د ژوندون تلویزیون د مشر استاد محمد اسماعیل یون په بلنه کابل ته تلونکې وه او په کوهاتې کې دغه زمه واري او مشري زلمي شاعر او انقلابي زلمي عبدالرحمان افغانیار ته سپارل شوې وه چې د یوې اونۍ راهیسې به یې شیبه په شیبه ماته یادونه کوله چې ځان تیار ساته کابل ته به ځو او چې ما به خپلوانو او دوستانو ته د کابل د سفر خبره کوله، نو هر یو به زه منع کولم او ویل به یې چې جنگ او بد امنی ده او بیا د پاکستانیانو د پاره خو افغانستان قتل گاه ده او زما ذهن یې داسې کړی و، چې ما ویل بس د تلو سره زما مرگ دی ځکه چې زمونږ په وړاندې رسنیو د افغانستان تصویر هم داسې وړاندې کړی و او زما خپلوانو دوستانو که ما ته دا نصیحت کولو نو هغوی گرم نه وو.

خو زما یقین و چې افغانستان زما دویم بلکې لوی کور دی او پخپل کور کې مرگ هم د شهادت مرتبه ده او بل زما لکه د نورو مسلمانانو دا عقیده وه، چې د مرگ نه خلاصې نېشته او کومه ورغ او ځای چې د انسان د مرگ د پاره ټاکلی شوی دی هم هلته به دی رسیږي او هلته به مړ کیږي او هم په دې نیت سهار وختی بازار ته راغلم چرته چې ملگري جان محمد زرگر چې د

پښتو زلمی شاعر او انتهايي خاکسار مخلص ملگری دی زما په انتظار و بیا یو بل زلمی لیکوال او مینه وال شیرالرحمان بیتاب او انتهايي مخلص ملگری ډاکټر صابر شینواری، او په دویمې کی د پښتو ادبي ټولنې باني او (د شور شور خاموشی) شعري ټولگې خالق محترم اعجاز خټک او زمونږ د قافلې مشر او مهتمم بناغلي عبدالرحمان افغانیار ټول راغونډ شو او د کوتل د تاریخي غرونو څخه مو د طورخم په طرف سفر پیل کړو.

په لاره مې ملگرو ته وویل چې سید صابر شاه صابر ته به هم ورځو، ځکه چې هغه سره زما رابطه شوې وه او چې زما د کابل د تگ نه خبر شو نو قسم یې راکړو، چې سهار چای به مو زما سره وي او که تاسو دلته نه راغلی نو بخښم به مونه ملگرو زما سره دا خبره ومنله، خو په دې شرط چې هلته به ډیر نه ایساریږو ځکه چې مزل زیات دی او وخت کم او زمونږ موټروان هم دا خبره نه منله ما ورته خپله مجبوري او د صابر شاه پیري او زورگیری بیان کړه او بیا په ډیر مات زړه یې غاړه کینښوده او د سهار اته بجې مونږ د سید صابر شاه صابر حجرې ته ورسیدو هغه زمونږ په راتگ ډیر خوشحاله شو او د هر یو ملگری یې تود هرکلی وکړو د چایو څښلو په دوران کې مو ورسره خبرې اترې هم وکړې یو شمیر عکسونه یې هم را سره وویستل او

خه کتابونه او معمار مجله يې ملگرو ته ډالۍ کړل او د کابل د لیکوالو د پاره يې هم مجله او کتابونه را کړل او چې د صابر شاه صابر نه رخصت شوو. نو د طور خم په طرف روان شو، چې د خیبر درې ته ورسیدو نو ماته دا شعر را یاد شو چې :

د خیبر دره خو لار د تلو راتلو ده

په کابل او پېښور کې افغان یو دی

ما چې د خیبر خړو غرونو ته نظر وکړو نو د تاریخ یو لوی باب مې مخې ته راغلو دا هغه تاریخي سیمه او سړک دی چې د افغانستان د ننگرهار ولایت سره د پېښور پیوستون کوي په زرهاو کالونو تاریخ لري دا هغه لاره ده چې د وسطی ایشیا فاتحینو د هندوستان د حملو د پاره کارولې ده هم د غسې مورخین او سلیکري هم پری تلي راغلي دي او د پاکستان د جوړیدو نه پس د دواړو ملکونو تر منیځه مهمه تجارتی لاره ده، خو د دومره تاریخي اهمیت لرلو باوجود دا لاره د کنډراتو نمونه وړاندې کوی. هر ځای کې لاره خرابه ده دومره د شوارگزار سفر دی، چې بنده په تگ پښمانه کړي تقریبا ۴۸ کلومیتر

اوږده دا لاره د افغانستان په تگ کې تر ټولو مشکله ده. سره د دی چې په دې لاره هره ورځ زرگونه قبایلي پاکستان او افغان وگړي سفر کوي د ټرکونو بسونو او نورو گاډو شمیر هم زرگونو ته رسي د ناټو د پاره د رسد لاره هم داده ولی بیا هم د دومره اهمیت باوجود د تگ قابل نه دی. بلخوا په کابل ۲۰۱۲ کې پخوانی صدر آصف علی زرداری د دې سړک د جوړولو د کار پرانسته هم کړی ده او دیو اوس ایدله اړخه ورته تقریبا ۶۷ ملین ډالر پانگه هم ورکړی شوي ده، خو په سړک کار دومره په سستی او لاپرواهۍ سره روان دی چې په راتلونکو لسو کالونو کې یې هم جوړیدل مشکل دي.

په دغه ازیت ناک سفر کې ما ته د خاطر افریدی مرحوم دا شعر رایاد شو چې:

د خاطر رنگین غزل ته حیرانیږم

په دی څر خیبر کې څه دي بې له خاورو

خو زمونږ دا خوش قسمتی وه چې ټول ملگري ښه خوش طبیعت او خوش مزاج وو او دیو بل سره په گپ بوخت وو گنې یو طرف ته د گرمۍ سخت موسم او بل طرف ته خراب کچه سړک او ځای سره په ځای کار کولو په وجه بیا اودریدل چې زیات

وخت مو پکې ضایع شو، خو د دی ټولو مشکلاتو باوجود ملگري بڼه خوښ وو او په خپرو یې د خوشحالی او تازگی نخبې څرگندې وې. داسی معلومیده لکه چې د مودو مودو مسافر خپل وطن ته واپس روان وي په لاره کې هغه تاریخي جماعت هم مخې ته راغلو چې څو کاله وړاندې پکې د جمعې د لمونځ په وخت ځانمرگی برید شوی وو او یو شمیر بی گناه وگړي پکې په شهادت رسیدلي وو او جماعت هم شهید شوی وو. دغه منظر ټول ملگري غمگین کړل او شهیدانو ته یې دعا وکړه په سیمه کې یې د امن لپاره هم لاسونه پورته کړل نور هم د سیمی مختلف مقامات زموږ د نظره تیر شو او بیا کله چې مونږ د طورخم تاریخي درې ته ورسیدو چرته د ډیورنډ کرښه مې ولیده، چې د دواړو خواو پښتانه د یو بل څخه بیلوي لکه چې په یو کور کې چې څوک دیوال جوړوی او د کور وگړي د یو بل نه جدا کوی دا تاریخ تاریخ می هم د ذهن په پردو راخوړ شو چې د ډیورنډ د لاسه دا کرښه ولې راکښلې شوې ده او د لوی پښتون یو وجود یې ولې دوه ځایه کړی دی او بیا چې د دغه تړون معیاد پوره شوی دی، نو ولې په زور حال د دواړو هېوادونو دولتونه او اولسونه ژوند نه تیروي او د دښمن د تړون پریکړه تر اوسه مني او عملي کوي.

دا وخت زمونږ په ساعتونو کې د غرمې يوولس بجې وې د
طورخم په دروازه د وړو گلاليو کوچنيو په لاسونو کې گاډۍ
وې او ويل به يې څوک مريضان ضعيفان يا سامان وړي، نو
گاډۍ حاضره ده، ځکه چې د طورخم په هډه کې چې مسافر کوز
شي، نو بيا ډير مزل پياده کوي او پورې غاړه هډې ته ځي نو په
دی دوران کښی مريضانو ضعيفانو ته تگ گران وي او سامان
هم نه شي وړلی. ما يوه شيبه دا منظر وليدو او دغو گلاليو
ماشومانو ته ډير خفه شوم ما ويل دا وخت خود دوی د لوبو او
زده کړو دی د خوشحالی او ازادی دی دوی ولې دغو مزدوريو
ته مجبور کړی شوي دي او پخپلو تنکيو لاسونو درانه پيټي
وړي، ما ته خپل ضمير جواب را کړو دا هر څه د دې سيمې د
دښمنانو د سازش نيټجه ده که دوی دلته د جنگ اورونه نه وي
بل کړي او پردی جنگ يې نه وي راوړی، نو دا خلک به داسی
پسمانده او ناخوانده ولې واي؟ دوی به هم لکه د نورو
ماشومانو سبقونه او مکتبونه ويل د خپل هېواد په ودانۍ او
سوکالی کې به يې ونډه اخسته او د خپل سباوون لپاره به يې
هڅې کولې.

ما په دغه موقع څلور طرفه نظر و اچولو ځکه چې زه په اول
ځل دلته راغلی وم او په دغه لږ وخت کې مسافرو د تگ په نيت

په وړاندې روان کړو او خو ملگري مو رانه مخکې وروستو شو
ځکه چې هغوی هلته بلد وو او دوستان يې لرل چې د هغوی سره
وويني او بيا يې زمونږ د تگ نه خبر کړي عين په دغه وخت
کښی د پورې طرف نه یو نوی موټر راغلو او زمونږ سره
اودريدو چې د شا طرف نه يې ټوپک په لاس دوه کسان رابښکته
شو او مونږ ته يې هر کلی وويلو او په موټر کې يې راته د ناستې
بلنه راکړه.

زه حيران شوم خو ملگرو تسلي راکړه، چې دا موټر د يون
صاحب په وينا د گمرک ريس محترم زړه ورخان شينواري
راليرلی دی ښه زړه ورکينه او بيا د سترگو په رپ کې مونږ د
گمرک ودانۍ ته ورسيدو، چې بيخي کمه فاصله کې و او د
گاډي ضرورت نه و. پياده هم تللی شوو خود گمرک د مشرانو
مينه او پيرزوينه وه چې په دغه لږ مزل کې يې هم موټر راکړو.

کله چې مونږ د موټر نه کوز شوو نو د گمرک ريس محترم
زړه ورخان شينواري مدير ښاغلی قاسم خان ستانکزی او نورو
کارمندانو زمونږ تود هر کلی وکړو او يوه شيبه يې راسره په
خبرو اترو کې واپوله چې ډيرې گټورې او معلوماتي خبرې مو
واوريدې د افغانستان د حالاتو په اړه مو ترې ډير معلومات ته
لاسه کړل په دې دوران کې د پښتو يو زلمی شاعر ښاغلی

جاوید شینا هم راغلو ورسره (ستاد سیمې کلیوال یم) کتاب خالق نصیب جان نصیب شینواری هم راغلو د دوی کلام زه په وحدت کې وینم او لولم یې ځکه ورسره غایبانه پیژندگلو وه دوی سره مو هم نښې گتورې خبرې وکړې یو بل ملگری عالمزیب شیرزاد هم راغلو داسی یوه لویه جمع جوړه شوه او یو بل سره مو د زړه حالونه شریک کړل په دی دوران کې د پېښور نه هم درې

ملگری هر یو میا لطیف شاه شاهد وارث نیاب او دده میرمنه او نوموتې لیکواله محترمه سید حسینه گل هم راورسیدل، دوی هم زموږ په قافله کې شامل وو، ځکه نو موږ ورته انتظار کولو خو کله چې دوی راورسیدل د گمرک په ودانۍ کې موږ ته ډېره بڼه او خوندوره ډوډۍ راکړې شوه، چې د دنیا هر نعمت

پکې موجود و په دې موقع هم د گپ شپ سلسله روانه وه د گمرک رئیس محترم زړه ور خان شینواري. مدیر قاسم خان ستانکزي او د دوی نور کارمندان ډیر خوش اخلاقه او میلمه دوست مینه ناک او قدرمن چارواکي وو چې شیبه په شیبه یې زمونږ خیال ساتلو او خدمت ته مو چمتو ولاړ وو په خبرو خبرو کې مو ورسره مرکه هم وکړه چې بیا په وحدت کې چاپ شوه.

د ډوډۍ خورلونه پس مو او د سونه وکړل چې د ماسپښین لمونځ وکړو، خود مو تروان خواهش و چې لمونځ به په لاره کې وکړو، ځکه چې وخت د لمونځ ته ډیر دی او سفر هم زیات دی چې په وخت ورسیرو ملگرو ومنله او د گمرک د مشرانو څخه مو رخصت واخستو او د جلال آباد په لاره کابل ته روان شوو سفر اوږد و او زمونږ زیات ملگري سنجیده وو بیا د حسین گل خور موجودگي هم داسی وه، چې د بعضي بیباک ملگرو د لارې خنډ و خو افرین شه په ډاکټر صابر خان شنواري چې د طورخم نه تر کابله پورې په سفر کې مسلسل لگیا و د افغانستان پوره تاریخ یې په حافظه کې پروت و، د هرې سیمې په تاریخي او تهذيبي صورت حال به یې ډیرې تفصیلي او تاریخي علمي او د دلچسپۍ باعث خبرې کولې، ډاکټر صاحب پخپله هم د شینوارو قوم سره تعلق لري ځکه نو په دغو سیمو ډیر خبر دی او

زیاته پوهه لري، چې یوه وجه یې دا هم کیدی شي چې
ډاکټر صاحب څه موده وړاندې د شینوارو قوم د تاریخ لیکلو
تاییا هم کړې وه، نو په دې لړ کې تر لړې لړې ګرځیدلی و او
معلومات یې راغونډ کړي وو، د ډاکټر صاحب سره مونږ ډیر
ازاد ګڼ لگولو کله کله به پرې یو نیم ملګری د طنز گذار هم
وکړو، خو افرین شه د ده په حوصلې چې په تندي یې ګونجې
قدري هم نه دی راغلې او په هره موقع یې د خندا پیشانی
څرګندونه کړې ده.

د افغانستان آب هوا بیخي بدله او معتدله وه د ګرمۍ احساس
مو بالکل نه دی کړی. په لاره کې د سړک په دواړو غاړو شنه
باغونه فصلونه غرونه او سیندونه وو، چې زمونږ نظرونه یې
خپل ځان طرف ته راجلب کول او مونږ د دغو قدرتي نظارونه
محظوظ کیدو. په اکثره مقاماتو کې مو ولیدل چې زمیندارانو
نوي میوې او سبزی د سړک په غاړه د خرڅ لپاره ایښي وې، چې
ما ته یې د مردان ملاګند په سړک د جهنډو، جلاله، شیرګر او تر
سوات پورې هغه منظر را یاد کړو چرته چې مقامي باغوانان او
زمینداران خټکي، الوچې، استرابری، مالټې، املوک او د
موسم نورې میوې او سبزی خرڅوي هم دغه منظر د طورخم
جلال آباد په سړک مونږ ولیدو.

د سفر په دوران کې مو د مومند دره په مقام د سرک په غاړه جوړ شوی مسجد عمر فاروق کې د ماسپنښین لمونځ په جمعې سره ادا کړو او د تحدیت بالنعمت په توگه باید ووايم چې د امامتۍ ثواب يې زما په برخه شو مخکې چې تير شونو د لوی مفکر شاعر ليکوال او سياست وال استاد گل پاچا الفت مزار ته

ورغلو او دعا مو ورته وکړه، چې په لغمان کې موقعیت لري د دې نه پس په لاره کې د مازديگر لمونځ لپاره ودریدو دغه ځای کې ډاکټر صابر خان شنواری یو دوکاندار نه د شلورویو چپس راواخستل او چې کله یې شل روپۍ ورکړې نو دوکاندار ورته

وويل شل نورې راکړه ځکه چې مونږ سو دا په افغانيو پلورو. په دې خبره ډاکټر صاحب حيران شو او بعضې ملگري په خندا شو. نورو ملگرو هم د دوکانونو څخه د خوراک څيزونه او مشروبات راواخستل او د يو بل اکرام يې وکړو.

د دمې نه پس موبيا حرکت وکړو او چې ما بنام لمر پرېوتو نو په دغه وخت کې مونږ د کابل يکه توت سيمې ته ورسيدو

چرته چې د ژوندون تلویزيون ودانۍ ده. کله چې دروازې ته ورسيدو نو په وظيفه تعنيات څو کيدار زمونږ په روڼ تندي هرکلی وکړو او چې زمونږ د سفر نه خبر شو، چې د استاد اسماعيل يون په بلنه د يو سمينار لپاره راغلي يو، نو لا مونږ په خبرو بوخت وو، چې استاد يون پخپله بهر راغلو او زمونږ يې

ډير تود هر کلي وکړو، بيا ورسره دننه د ژوندون تلویزيون دفتر ته لاړو، چې لويه وداني لري او د هرې خپروني لپاره خپلې جدا سټوډيو گانې لري. ورسره لوی چمن، کينټين، مسجد، ميلمستون او نورې ټولې آساني هم دلته موجودې وې. کله چې

مونږ دننه لاړو، نو په چمن کې دوه ميلمانه ناست وو. چې څنگه له مونږ سره مخامخ شول نو ډير په مينه يې راته هرکلی وويلو او خپله پيژندگلوي يې وکړه چې دهغې تر مخه په دوی کې يو استاد ثناء الله خان يوسفزی و چې د ال انډيا ريډيو د ډهلي پښتو خپروني معروف نطق و. او ما يې ډير په وړو کوالي او از اوريدلی و. ځکه نو هرکله چې ده خبرې وکړې، نو ما ترې تپوس وکړو ستاسو او از می چرته اوريدلی دی او بيا هغه د ال انډيا

ريډيو ډهيلي خبره وکړه او چې کله ما ورته وويل ستاسو د اواز سره د وړو کوالي نه واقف يم، نو بيا يې راته ټوله کيسه وکړه چې په بنيادي توگه د صوابې ضلعي د زيدي کلي سره تعلق لري، بيا د دوی نیکونه تخت بایې مدي بابا ته راغلي وو او وروستويې مشران بټگرام ته تللي وو. هم دغه ځای نه بيا دوی هند ته لاړل خو جايدادونه او خپلوان يې اوس هم په دغو ځايونو کې ميشته دي. البته ثناء الله خان يوسفزی د خپل خاندان سره اوس مهال په هندي کشمير کې ژوند کوي او دلته د پښتنو قومي مشر دی. چې په کشمير کې د پښتنو رواياتو او ژبې د خوندي کولو او غني کولو لپاره په لويه پيمانه کار کوي. ډير خوش اخلاقه سړی وو او لويه تاريخي پوهه او پانگه يې لرله.

دويم ميلمه د هند څخه راغلی ډاکټر عبد الخالق رشيد و چې په هند کې په افغان سفارتخانه کې د کلتوري چارو مسول دی. نوموړی ډير شريف شخصيت دی. يو شمير کتابونه مقالې او د پښتون قام تاريخ يې ليکلی دی او خصوصاً په هند کې د پښتنو د تاريخ څخه ډير خبر وو او اوس مهال چې کوم پښتانه په هند کې ميشته دي د هغوی متعلق يې هم دقيق معلومات لرل. په دې دوران کې زمونږ ملگرو ته هم موقع ورکړی شوه چې

په واراوار سره خپله پیژندگلوي وکړي. هر ملگری خپله لنډه پیژندگلوي وکړه. البته ډاکټر صابر خان شنواري په ډیر تفیصل کې لارو او پوره تاریخ یی بیان کړو، ځکه چې موصوف د تاریخ لیکوال دی ځکه نو په ماغزو یی تاریخ سپورو، خو ښه وه د ماښام بانگ شروع شو او مونږ د لمانځه لپاره پاڅېدو.

کله چې لمونځ څخه فارغ شو، نو د استاد یون صاحب په وینا مونږ ټول میلمان په گاډو کې روان شوو د شپې د کابل ښار بیخي د رڼاگانو نمونه وه. هر طرف ته لوړې دنگې ودانۍ ارت بییرت سرکونه د تریفک بهترین نظام د ژوند ټول معمولات روان دوان بازارونه مارکیتونه آباد او د خلکو گڼه گڼه بیخي یو داسی منظر ولکه چې مونږ د اروپا په کوم ښار کې روان یو. لږه شیبه پس مونږ یوې لوړې ودانۍ ته ورسیدو. هلته په پارک کې ټول گاډي ودرول شو او بیا مونږ په پورو پورته وختو چیرته چې د حجرې په طرز یو لوی میلستون و.

دلته درې څلور کسان زموږ منتظر و. چې مشري یې دیو زلمي حاجی میر عالم ستانکزي په غاړه وه. دا ښاغلی ښه کاروباري او شتمن سړی و. په پښتون قوم او ژبې هم سخت مئین و او د نن ماښام ډوډی زموږ لپاره هم ده کړې وه. چې پکې د دنیا هر یو نعمت موجود و د خوراک په دوران کې د پښتون

قام په تاريخ او اوسني وضعیت هم خبرې وشوې ورپسې د ترخو چايو دود وشو او ماسخوتن بيرته مونږ د راتگ د پاره تيارې نيوله چې يو زلمي راباندې آواز وکړو. صادق صاحب څنگه ئی؟ او ملگري انډيوالان دې څنگه دي. ما په اثبات کې ځواب ورکړو خو حيرانه هم شومو چې دا څوک دی چې ما پيژني. او زه يې نه پيژنم هغه زما په طبيعت پوهه شو او زريې وويل محمد کبير يم او بيا ما وپيژندو چې د حاجی ياقوت خان شينواري سره په کوهات کې ده کار کولو ورسره يو بل ملگری خان آغا هم و ما ترې د هغه پوښتنه وکړه ويل يې هغه هم دلته دی او زه هم په دې ودانۍ کې د حاجی ميرعالم ستانکزي سره کار کوم. ښه گذاره موروانه ده حاجی ياقوت خان شينواری د پښتو ليکوال او ژورنالست دی چې ورځپاڼې وحدت پېښور سره يې د بيورو چيف او کالم نگار په حيث کار کولو او س مهال په بيلجيم کې دی او خپله دنده ترسره کوي.

د ملگري محمد کبير نه رخصت شوو او بيا د ژوندون تلویزيون خپل ميلستون ته راغلو دا عجب خبره وه، چې زمونږ په کمرو کې پکې نه وو او موسم معتدل و، ځکه نو د پکو ضرورت هم نه محسوسيدو او دا حال په ټول کابل کې و. مونږ لويو لويو دفترانو او هوتلونو ته لاړو، خود کابل موسم داسې

و، چې د غلته پکې نه وو. ورسره عامې اوبه هم د خښلو لپاره نه پیدا کیدې هرځای کې فلتر شوي اوبه په بوتلونو کې لاس ته راتلې او خاص و عام به هم دغه اوبه کارولې.

سهار چې مونږ پاڅیدو نو د لمونځ او ناشتې نه پس بیا د ژوندون تلویزیون په چمن کې راغونډ شوو او په هغه سمینار کې د گډون لپاره مونږ روان شوو چې سر خط یې و (پښتون په تراژیدۍ کې او د ژغورنې لار) او د نوموړي سمینار لپاره زموږ په شمول د هېواد د ننه و دباندې څخه پوهان لیکوالان او د قلم قبیلې څښتنان بللی شوي وو او بېلا بېلو مقاله لیکونکو ته په لاندنيو موضوعاتو د مقالو لیکلو بلنه ورکړل شوې وه:

(۱) د سیمې استخبارات او پښتانه

(۲) تیره یوه لسيزه او وژل شوي پښتانه مشران

(۳) د مدرسې او ښوونځي واټن او د پښتون ماشوم برخليک

(۴) شمالي ټلواله او پښتانه

(۵) مذهبي افراط او پښتانه

(۶) پښتانه او نړيواله ټولنه

- (۷) پښتانه او د مفاھيمي هنر
- (۸) د پښتنو ځان ساتي مشران
- (۹) ښوونځي سوځونه او د پښتنو راتلونکي
- (۱۰) د پښتون مشرتابه خلا
- (۱۱) پښتانه او اوسني سياست
- (۱۲) پښتانه او افراطيت
- (۱۳) پراخ کيميت او موثر کيفيت
- (۱۴) پښتانه او رسنۍ
- (۱۵) اقتصادي فقر او د پښتنو راتلونکي
- (۱۶) پښتو او سيالي ژبې
- (۱۷) جگړه او د پښتنو کلتوري ارزښتونه
- (۱۸) د لرو برو د پيوستون لارې چارې
- (۱۹) پښتانه روښنفکران او مضراحتياط
- (۲۰) پښتانه او نړيوالتوب
- (۲۱) پښتانه او هنري نړۍ
- (۲۲) د پښتو ليکنې سمون لارې چارې

(۲۳) پښتو او پښتانه چارواکي

(۲۴) پښتانه او غربي نړۍ

(۲۵) پښتانه او گاونډيان

(۲۶) پښتانه او انتخابات

(۲۷) پښتانه او د نړۍ زبرځواکونه

د دې سربيره ليکوالو ته دا هم ويلی شوي وو، چې که چيرې په اړوندو موضوعاتو او په ورسره سمون خوړونکې موضوع څوک مقاله وليکي نو هغه به هم په سمینار کې شاملولی شي او يا که څوک وينا کول غواړي نو هغه ته به هم موقع ورکولی شي چې په دغو موضوعاتو وينا وکړي کله چې مونږ د سمینار ځای کابل ستار هوتل ته روان شو، نو په لومړي ځل مو د کابل ښار هم په رڼا ورځ وليدو او کوم تصوير چې مونږ ته درسنیو د کابل ښار ښودلی و هغه بيخي دروغ ثابت شو. ځکه چې رسنۍ وايي هره ورځ په کابل کې بریدونه او بمونه دي وژنې او جنګونه دي ځانمرګي حملې او د انسان د وژنې پلانونه دي، خو د چا خبره چې ليدلی او اوريدلی ډير فرق لری. مونږ دغه يو منظر په کابل کې ونه ليدو هر طرف ته د بيا ودانۍ کار روان و د کابل ښار ټول

لرغوني اثار او ودانی خوندي وي. بازارونه مارکیتونه يې اباد و د خلکو گڼه گڼه بيخي عادي ژوند و بلکې ماډرن ژوند و او د کابل ښار د پيرس نقشه وړاندي کوله او داسې هوار سړکونه وو، چې د سترگو په رپ کې يې مونږ د کابل ستار هوتل ميلمنو لپاره ورکړلی شوو مخصوصو گاډو په زريعه رسولي وو.

کله چې مونږ د کابل ستار هوتل ته ورسيدو نو ما ته د پېښور

انټرکانټینینټل هوتل راياد شو، هو بهو هم داسې نظام يې و د استقباليې نه واخله تر تالار ټوله نقشه يې يو شان وه او ما ته داسې محسوسه شوه لکه چې مونږ پېښور کې يو.

هرکله چې تالار ته ورسيدو نو يو شمير ادب پوهان سياستمداران، وزيران خارجي ميلمانه او د رسنيو استازي او

نور اړوند شخصیتونه مو له ډیر نژدې څخه ولیدل چې له جملې څخه یې پوهاند حبیب الله رفیع، عصمت قانع، حبیب نثار، محمد اکرم خیلواک د سرحدی چارو وزیر، ډاکټر ځلانده، قاضی حسن حقیار، طایر ځلانده، ډاکټر خوشحال روحي، مجیب الرحمان لحاظ، جنرال طاقت، فرید احمد تسکین، سراج الدین پټان، ډاکټر ابراهیم شینواری، ډاکټر کمال سادات، استاد روستار تره کی، محمد حلیم فدایي او یو شمیر نور نوموړي شامل وو.

سمینار پیل شو او هر یو وینا کوونکي ته په وار سره بلنه ورکړې کیده. چې ډیری علمي او د موضوع سره برابري مقالې پکې په بشپړ ډول واورول شوې، خود مقاله نگارانو تعداد زیات موضوع فراخه او وخت کم و ځکه نو منتظمینو اعلان وکړو چې د مقالې پځای خلاصه وړاندې کوئ ځکه چې وخت نیشته او میلمانه زیات دي. که څه هم په دغه وینا چا عمل ونکړو او هر چا د خپل زړه براس وویستو خو آفرین شه د اوریدونکیو په حوصلو چې په ډیر صبر او غور سره یې مقالې واوریدې او په ډیره منظمه توګه سمینار پای ته ورسیدو. چې په اخر کې یې ګډه اعلامیه هم جاری کړې شوه او دا هم وویل شو چې په سمینار کې اورول شوې ټولې مقالې به په کتابي بڼه چاپ

شی. ما چې د سمینار په اړوند پورته موضوعي فهرست کې
لسم نمبر موضوع خوښه کړې وه، نو دلته که یې راوړم او تاسو
درنو لوستونکیو سره یې هم شریکه کړم. کوم عیب راته نه
ښکاري دا هم همغه مقاله چې (د پښتون مشرتابه) ترسرلیک
لاندې لیکل شوې او اورول شوې ده.

دا حقیقت لکه د لمر روښانه دی چې پښتانه زرگونه کاله
لرغونې تاریخ لري. دغسې دوی خپل ځانگړي روایات، اقدار،
تهذیب، تمدن، دود، دستور او عنعنات هم لري او دا هغه
بهادر، جرات مند، میړنی او تاریخي قام دی، چې تل یې پخپل
ناموس، وطن غیرت کړی دی او په نړۍ کې یې د خپل ځانگړي
فطرت او طبیعت یو جدا روایت قایم کړی دی.

د پښتون قام وگړي انتهایي زړه سواندي، خیرخوا،
همدرد او د نورو سره د ښیگړې په صفاتو سینگار او سمبال
دي. د لوظ پابنه او د روغې جوړې منونکي دي. په ټولنیزه توگه
دوی داسې کارنامې ترسره کړي دي چې نور قومونه او ولسونه
ورته حیران دي او په ځانگړې توگه یې هم کړي، داسې د جرات
او ځانگړي شجاعت څرگندونه کړې ده، چې یوه نړۍ یې متعرفه
ده. زه سره ددې چې د دې قوم په اړه په عامه توگه دا ویل کیږي،
چې تعلیم نه لري، بلکې د تعلیم مخالفت کوي خصوصاً په

نجونو خو بيخي د زده كړې دروازي بندي ساتي بيا ځينې روايتونه او قدغونونه هم داسې دي، چې زده كړو په لاره كې خندا ن گنل كيږي. خو ولي بيا هم پښتانه وگړي په مختلفو ځانگو كې داسې كارنامې ترسره كوي هم په تيرې زمانې كې او هم اوس مهال يې ټوله نړۍ په حيرت كې اچولې ده.

د فكرځای دی چې هرکله د يو قوم بچيانو او ځوانانو ته خصوصا نجونو ته د تعليم لارې هم تړل شوې وي. بند بزونو او قدغونو سره هم مخ وي ولي بيا هم دومره پرمختگ وکړي. نو يقينا چې دا ددې خبرې غمازي کوي چې پښتانه ډير باصلاحيته قوم دی. خو که چيرې دوی د روزنې، پالنې، زده کړې او بنوونې بند و بست په سمه توگه وکړای شي او په صحيح اسلامي او افغاني طريقې سره ورته تعليم ورکړی شي نو د نړۍ د هر قوم نه زيات پرمختگ کولی شي او ډير ناممکن کارونه ممکن کولی شي. ځکه چې دا قوم ډير زړه وراو جرات مند قوم دی. چې په هر حال كې دوی د خپل محنت او صلاحيت په برکت لارې و باسي لنډه دا چې پښتون ډير لرغونی د کمال او هنر نه ډک قوم دی. چې د نړۍ په مختلفو هیوادونو يې حاکمیت هم کړی دی او بادشاهي هم.

خوله بده مرغه چې پښتون قوم د دومره لوی تاریخ درلودلو باوجود په بعضې اړخونو کې د نورو قومونو څخه ډېر وروسته پاتې شوی دی ، لکه د مثال په توګه پښتون قوم په هره زمانه کې د یو مخلص ، ذهین او ځیرک مشرد سیوري لاندې نډې جمعه شوي. چې دا خو اور تس نس قوم یې په یو تېر راغونډ کړی وي یا اوس یې راغونډ کړي. ځکه چې د پښتون دا لویه بدمرغي ده چې دوی د ځان نه بغير بل څوک مشر نه مني هر یو ځان زمری بولي او نور ورته ګیدران ښکاري. حال دا چې دا ممکنه نه ده چې هر څوک دې زمری شي او د دنیا تاریخ شاهد دی چې د ټول قوم مشري یو کس کوي. هر څوک د دې جوګه نه وي او هغه قوم پرمختګ کولی شي کوم چې د خپل مشرتابه په احکاماتو او پریکړو په خلوص او اتفاق سره عمل کوي. ولې د پښتون قوم بخت په دې لړ کې بیدار نه دی او د بې اتفاقی ښکار دی.

د دې سره یوه مهمه خبره هم کولی شي ، چې د پښتون اتحاد د یوې توطیې له مخې تارتار کیږي ، خودالاتر اوسه پورې چا معلومه نه کړه چې د دې توطیې تر شا څوک دي او ولې د پښتون قوم وحدت ته زیان رسوي په دې لړ کې زمونږ پوهانو ته د خپلو صلاحیتونو ، تجربو او ادراک پر بنسټ کار کول پکار

دي چې د پښتون وحدت خلاف سازشي لاسونه راڅرگند کړي
او د هغو مخونه بې نقابه کړي. کوم چې په دې سازش کې ککړ
دي.

له بده مرغه دا حقيقت هر څوک مني چې پښتون قوم
مشرتابه نه لري خو د دې د پاره لاره هواره کړي. ټول پښتون په
يو مزي وپيري. ځکه چې نن پښتون قوم د کومو مشکلاتو او
کشالو سره مخ دی ، کوم جنگونه چې په پښتنه سيمه کې شروع
کړای شوي دي. د دې ټولو بنسټيز علت د پښتون رهبر
نشتوالی دی. د پښتون راغونډ بدل ، يو کيدل د دوی د هر
دښمن ماتې ده ، لکه خوشال بابا چې وايي.

اتفاق په پښتانه کې پيدا نه شه

گني ما به د مغل گريوان پاره کا

اسلام هم مورډته د يووالي لارښوونه کوي او دا د خوښۍ
ځای دی چې پښتانه د اسلام په سپيڅلي دين کلک مين دي او
په اسلامي تعليماتو باندې عمل کوي. هم د دې لارښوونو په
نتيجه کې مورډټول پښتون قوم ته پکار دي چې په يو مشرتابه
راجمع شو او د يووالي څرگندونه وکړو.

بله زمونږ د قوم دا هم بدمرغي ده چې اقتدار يې لاس ته راغلی دی، خو ولې بيا هم د خپلې ژبې، کلتور، فرهنگ او د خپل ملت لپاره يې کوم بنسټيز گامونه نه دي پورته کړي، خصوصاً د ژبې په برخه کې خو ترې تاريخ ډېر گيله من دی او وايي چې دوی په خپلو بادشاهيو کې د دوی دولتي او درباري ژبه پردی وه د ليک لوست ژبه پردی وه، ځکه خو پښتو ژبې هغومره پرمختگ ونه کړو څومره چې يې تاريخ اوږد دی او هميت يې معلوم دی. داسې نور هم ډېر عوامل او علتونه دي چې هغه د پښتون قوم د پرمختگ په لاره کې خنډان دي.

اوس موږ ته ضرورت د دې خبرې دی چې نور زمونږ د يووېشتمې پېړۍ پښتون ځان وپيژني او د پښتون مشرتابه دا خلا پخپل سوچه فکر، سپيڅلي سوچ او روښانه ذهن د يو داسې مشرتابه په صورت کې پوره کړي چې څلورو کورونو پښتنو د پاره د منلو وړ او د رهبرۍ جوگه وي او هم دا هغه فيصله او ذريعه ده چې پښتنه سيمه کې لگيدلی او روژلی شي او پښتون قوم د موجوده اوراتلونکي ستونزمن ژوند چې تيروي د هغه نه نجات موندلی شي او د يو امن خونبي، وطن پرست او د ملت خيرخوا په عصري علمو پوهه مهذب او مترقي

قوم ترې جوړېدی شي او د نړۍ په قومونو کې د سيال قوم په توگه خپله پيژندگلوې جوړولی او ساتلی شي.

په هر صورت د سمینار په نیمايي کې ټولو میلمنو ته ډوډۍ ورکړې شوه او دا هغه شیبه وه، چې د یو شمیر نالیدلو خپرو سره موڅو خبرې او ملاقات وشو ځکه چې د سمینار په دوران کې دا موقع میسر نه وه، خود وقفې نه په استفادې سره موڅو ملگرو سره خبرې اترې وشوې او په ملاقات یې خوښ شوم. کله چې د سمینار څخه فارغ شوو نو ملگري طایر ځلانند ویل چې اوس به زما سره ځی. اول به د باغ بالا او بیا به د کابل ښار سیل وکړو. او بیا به شپې ته زما سره میلماننه یاست.

طایر ځلانند زلمی شاعر ادیب او د تلویزیون او راډیو تکړه ویانند دی د (خوشبو نه وینه د رنگونو څاڅي) او (لپه کې رڼا) یې شعري ټولگې چاپ دي او د (پښتو غزل تنقیدی جاج) یې نثري اثر دی د دې ترڅنګ یې په مختلفو مطبوعاتو مجلو اخبارونو او انټرنیټ له لارې علمي ادبي مقالې هم وخت په وخت خپریږي. ماشوم توب یې د مهاجرت په حالت کې زمونږ سره په کوهات کې تیر کړی دی او هم دلته یې سبق ویلی او د دیني زده کړو نه یې د کوهات ملگرو سره د خپلی مینې رسته قایمه ساتلې ده هم دا علت و چې مونږ هم ورته ترې اجازه

ضروري گڻله او طائر ځلاندهم راسره ومنله او يون صاحب هم په روڼ تندي اجازه راکړه. خو يون صاحب پر طائر ځلاندهم د اټاکنې هم وکړو، چې سهار يې بېرته وختي ما ته راورسوه.

وروستو مازديگر وخت مونږ باغ بالا ته لاړو. هلته مود کويټي نه راغلی ميلمه شاعر فضل الهی پتمن، فرید احمد تسکين او صالح محمد سره هم ملاقات وشو. په دوی کې نمری دواړه نساغلي خو مونږ په اول ځل وليدل. البته صالح محمد مونږ سره په کوهانټ کې د غلام باندي کيمپ کې اوسيدو. او مونږ سره به په ادبي بنډارونو او مشاعرو کې شريکيدو. نو زمونږ سره يې پيژندگلوي وه د هغه په ليدو مونږ او زمونږ په ليدو هغه ډير خوښ شو او د يو بل سره مو تيري خاطرې رايايدی کړې د ملگرو د حال احوال تپوس پوښتنه وشوه او ملگرو تصويرونه وويستل او بيا د لمر پر پوتو سره مونږ د کابل ښار سيل ته روان شوو او د کابل په مختلفو بازارونو سرکونو او مشهورو ځايونو ورغلو.

دلته پخوانی ودانی هم موجودې وې چې پيری پيری پخوا جوړې شوې وې او د مختلفو مذهبونو او تهذيبونو ترجماني يې کوله او اوسنی ودانی مو هم وليدې چې د نړيوال معيار مطابق جوړې شوې وې. د جنګونو په دوران کې په نخښه شوي

دیوالونه موهم ولیدل چې د گوليو او غوتو غارونه او سوري اوس هم پکې څرگند وو لکه د دغو ودانیو لیدو سره راته ماته د افغانستان مردکیو زره کلن تاریخ راوړاندې شو او د مختلفو قومونو او تهذیبونو تصویر یی د سترگو وړاندی ودریدو خصوصاً د جنگونو او بریدونو یو طویل تاریخ راته رایاد شو کله د کوروش د سرو لښکرو یرغل او کله د سکندر یرغل، کله د ساسانیانو واک کله د پینو هونگانو واکمني کله د غربي ځواکونو حملې او کله د نورو قومونو تیري کله صفویان او کله سامانیان، غزنویان او بیا چنگیر خان او گوډ تیمور ظلمونه او حکومتونه چې د افغانستان په خاورو دغو ټولو قومونو د قبضې او واکمنۍ هڅی کړي دي، خو بریالی شوي نه دي چې ټول عمر یې حکومت پرې وکړي ځکه چې دا خاوره دا وطن او دا هېواد د افغانانو او وي به او د ډیرو جنگونو او کوششونو ناکام کیدونه پس ټولې نړۍ د افغانستان څخه لاس واخستو او په ۱۷۰۹ په لومړي ځل د میرویس نیکه د مشرۍ لاندې افغانانو خپل نظام جوړ کړو. او بیا په ۱۷۲۳ کې ابدالیان د دې هېواد واکمن شو او په ۱۷۷۲ کې یې د احمد شاه ابدالی دراني په مشرتابه یو مضبوط او مستحکم حکومت جوړ کړو. او د تاریخ په اوږدو کې په اول ځل د افغانستان په خاوره د افغانانو فراخ

بنسټ حکومت قايم شو چې تر اوسه پورې د افغانانو حکومت
قايم دی.

د تاريخ له مخې د افغانستان نومونه مختلف پاتې شوي دي
چې د جملې څخه يې **سجستان** هم دی دا داسې هېواد دی چې تر
ټولو زوړ تاريخ لري او افغان داسې مضبوط او توانا قوم دی
چې تل د جنگ په حالت کې پاتې شوی دی. کله د خارجي
يرغلگرو او تعرض کوونکيو خلاف مورچه زن دی او کله د خپل
منځي قبيلوي جنگونو په ولقه کې دی. او د افغانستان په سمه
او غر، شاره دشته صحرا او بازارونو هر ځای کې دغه انځور
موجود دی.

مونږ د کابل ښار په ننداره وو خو وخت ماښام شو او زيات
دو کانونه ترلې شوي وو. خصوصاً د کتابونو دو کانونه ترلې وو
سره د دې چې په يو ځای کې د کتابونو لوی بازار و او په زمکه د
کتابونو لوی تعداد موجود و خو دو کانداران د تگ په حال کې
وو او کتابونه يې راغونډول ځکه مونږ ترې کوم کتاب وانه
خستې شو او بيا چې په وړاندې لاړو نو د کابل تاريخي جماعت
پل خستي ته لاړو او دلته مو د ماښام لمونځ ادا کړو. دا ډير ارت
بیرت او لوی مسجد دی چې په ليدو سره يې د پيښور مهابت
خان جماعت يا لاهور بادشاهي مسجد مونږ ته رايا د شو. په

جماعت کې د لمونځ گزارو زیات تعداد موجود و سره د دې چې د جمعې لمونځ شوی و خو بیا هم دومره خلک وو چې خوڅو جمعې جوړیدي شوي. بعضي خلک پکې ناست وو او د جماعت د روحاني ماحول نه ئی خوند اخستو د لمونځ نه پس مو د دې تاریخي مسجد سیل وکړو او مختلفي برخې مو ولیدې او بیا د طایرځلاند د کور په طرف روان شوو چې د کابل په اطرافو کې موقعیت لري.

د غلته مونږ د شپې ناوخته ورسیدو چې زیات منزل مو پیاده وکړو د دې فایده دا وه چې سیل مو ښه وکړو په دې وخت کې زمونږ درې ملگري میا لطیف شاه شاهد، وارث نایاب او حسین ه گل زمونږه جدا شوي وو. نه ده معلومه چې هغوی کوم خوا ته تللي وو. خو شپې ته بیرته خپلو کمرو ته ژوندون تلویزیون ته تللي وو.

مونږ چې د طایرځلاند کور ته را ورسیدو نو د هغه نورو وروڼو و اصف الله شمس، سایرځلاند او څو نورو ځلمیو زمونږ تود هرکلی وکړو. و اصف الله شمس د پښتو شاعر دی او زمونږ سره په کوهات کې ډیر پاتې شوی دی. ټولې دیني او عصري زده کړې یې هم دلته کړي دي او لکه د طایرځلاند یې د فراغت دستار ترلی دی دی. په ننگرهار کې اوسېږي. خود ورور کره په

میلستیا راغلی و، خوبه ده چې زمونږ سره یې هم لیده کاته و شو. د ماسخوتن ډوډی، خورلو نه پس ملگرو تر ناوخته خبرې اتری وکړې او د یو بل د حال څخه یې ځانونه خبر کړل.

سهار چې مونږ پاڅیدو نو د لمونځ لپاره زه او اعجاز خټک صاحب ووتلو او چې څه منزل مو وکړو، نو یو جمات په نظر راغلو خوله بده مرغه د او بو کمبوت مسله پکې موجوده وه خو بیا هم اود سونه مو وکړل او لمونځ مو هم وکړو. کله چې واپس راغلو نو خبر شو چې زمونږ ملگري ډاکټر صابر خان شینواري واپس تللی دی او د ځان سره یې فضل الهی پتمن هم بوتلی دی که څه هم ډاکټر صاحب وړاندې ویل چې ټول سفر په دې رنگین و، خو سهار چې ټول ملگري اوده وو نو ډاکټر صاحب د موقعې نه فايده اخستي وه او پنبې یې سپکې کړې وې.

مونږ چې د سهار چای وڅښلې نو بیا ژوندون تلویزیون ته راغلو دلته مودمه وکړه او بیا د استاد اسماعیل یون صاحب سره د کابل بابا هوټل ته لاړو. هلته زمونږه ډیره ښه میلستیا وکړی شوه. کله چې د ډوډی نه فارغ شوو او لاندې راګوز شوو نو حسین گل خور څو وارتپوس وکړو هغه نایاب څه شو؟ نو یو ملگري ځواب ورکړو چې نایاب دی نو بیا یې څه له تپوس کوې چې په دې ټول ملگري په خندا شو. او لږه شیبه پس نایاب هم

راغلو چې د لاس مینځلو د پاره غسلخانې ته ننوتی و د ډوډی، نه چې اوزگار شوو نو د ژوندون په طرف روان شوو دا د جمعې مبارکه ورځ وه، ځکه ملگرو غوښتل چې د افغان ادبی بهیر په اوونیزه غونډه کې برخه واخلي کومه چې په هره جمعه د ایریږي. دا خبره ټولو ملگرو په یو اتفاق سره خوښه کړه او بیا د یون صاحب په اجازه د جمعې د لمونځ وروستو مونږ ټول ملگري د افغان ادبی بهیر غونډې ته لاړو.

کله چې د غونډې ځای ته ورسیدو نو غونډه پیل شوې وه. ایجنډا هم ټاکل شوې وه. خو کله چې د غونډې ملگرو مونږ ولیدو نو د غونډې صدر اعلان وکړو، چې د میلمنو خبرې به واورو شعرونه به ووايي او ټاکلې ایجنډا به بلې غونډې ته پرېږدو. په دې پریکړه ټول یوه خوله شوه او بیا د میلمنو سره اعجاز خټک صاحب او میرمن حسینې گل هم د میلمنو په څو کیو کیناستل د لته مونږ نجیب الله منلی، عبدالجبار خپاند، نثار صاحب، رود وال صاحب، همایون هېواد، الحاج ډاکتر نعمت گل پرگنیز، افضل شیرزاد، نور گل شفق، سید جیلانی جلان، ترابي منگل، جاوید اوربل، پښتونیار، شمس الدین شمس، فضل الرحمن پاخون، محمد عزیز تحریک. اسد الله غضنفر، اسلام زوی، علم گل سحر، پیر محمد

کاروان، زلمی هنرمند جاوید امرخېل او یو شمیر نور شاعران ادیبان او پوهان مودلته ولیدل. مونږ ورسره خپل احساسات او خوبني شریکه کړه او دوی هم زمونږ په راتگ بیخي زیات خوبن وو.

کله چې د بهیر غونډه پای ته ورسیده، نو یو شمیر کتابونه ملگرو یو بل ته والی کړل او چې مونږ د بهیر د دفتر څخه لاندې راکوز شو، نو حسینې گل خور بیا حیرانه وه او دا تپوس یې کولو چې نایاب څه شو؟ او چې یو ملگری بیا ورته وویل چې هغه نایاب دی، نو بیا څه لپاره د هغه تپوس کوی؟ په دې خبره یو ځل بیا ټول په خندا شو. په دې موقع هر یو شاعر زمونږ میلستیا کول غوښتل او مونږ ته یې بلنه راکوله، خو زمونږ عذر دا و، چې مونږ د استاد یون صاحب میلمانه یو او د هغه د اجازې پرته هیچرته نه شو تللی او چار یې ښه چې ملگرو به زمونږ غذر قبول کړو، خو بیا هم هغوی مونږ ته ډیره مینه راکوله البته ښاغلي پیرمحمد کاروان صاحب یوه منځنۍ لاره وو یسته ویل یې که د ډوډی میلستیا مود یون صاحب سره ده، نو بیا به زما سره چای څښی او خبره چې د چایو راغله نو په افغانستان کې مونږ تورې چای بیخي کمې ولیدې ورسره د څښلو اوبه هم عامې کمې لاس ته راتلې البته هر خاص و عام فلتېر شوي د

بوتلونو اوبه څښلې چې په ډیره کمه بیه لاس ته راتلې په هرځای کې به خلکو د بوتلونو اوبه استعمالولې.

د پیر محمد کاروان صاحب فن او شخصیت دومره خوږ او د قدر وړ و چې ملگرو ورته انکار نه شو کولی او بیا یې مونږو گلېهار هوټل ته بوتلو د ټولو میلمنو لپاره یې د چایو بندوبست وکړو، چې پکې بعضې مقامي ملگري هم شامل شو. د چایو سره یو شمیر نور خوراکونه هم راوړل شو او یوه شیبه مونږو د چایو د خوند تر څنگ د کاروان صاحب علمي ادبي خبرې او خاطرې واوریدې او کله چې خبر شو چې زما (لیکونکي) تعلق د پښتو ورځپاڼې وحدت سره دی. نو ډیر خوشحاله شو او ویل یې چې وحدت اخبار سره مې دومره مینه ده چې یو وخت داسې هم و چې زه به میاشت پس د خوست نه میران شاه ته راتلم نو د یوې میاشتې اخبارونه به مې یو ځای له ځانه سره وړل او بیا به مې لوستل ځکه چې دغه وخت خوست ته وحدت اخبارونه نه راتلل.

کاروان صاحب د خپل فن او شخصیت دواړو په حواله خپل یو ځانگړی خوږلت او شخصیت لري زمونږ د ټولو ملگرو یې ډیره ورین تندي ملتیا او میلستیا وکړه او بیا چې کله ترې

مونږ د ژوندون ودانۍ ته حرکت وکړو نو ډیر په مینه او عزت یې رخصت راکړو.

کله چې خپلې کمږې ته راغلو نو دلته د پښتو لوی څېړونکي لیکوال او پوهاند استاد زلمی هېواد مل زمونږ په انتظار و د هغه سره مو ولیدل او ښه شیبه مو سره په بیلا بیلو ادبي او علمي موضوعاتو خبرې وکړې. ښاغلي له ما څخه د بخاریانو پ هکله معلومات وغوښتل، ځکه چې هغه د هغو بخاریانو په هکله څیړنه کوله کومو چې د پښتو ادب خدمت کړی دی. په دې مهال زلمی لیکوال نورولی سعید شینواري زنگ ووهلو ویل یې چې نن د شپې ډوډی به موزما سره وي. مونږ ورته خپل عذر وکړو، خو ویې نه مانه او باآلآخر مونږ ورغلو او چې مونږ ورغلو نو په ډیره مینه یې زمونږ هرکلی وکړو او د ټولو ملگرو تپوس یې وکړو، بیا یې گلېهار هوتل ته بوتلو او هلته یې زمونږ د ملگرو میلستیا وکړه ماخوستن ترې مونږ رخصت واخستو او د ژوندون مانیۍ ته راغلو دلته نن د شپې مهال د افغانستان د ملي تحریک له طرفه د پښتنو او بلوڅو سره د پیوستو ورځې په ویاړ د یوې غونډې او جشن تاییا شوې وه، چې په ډیر گڼ شمیر کې ورته خلک راغلي وو. په دوی کې نوموړي پوهان، لیکوالان، ژورنالستان، شاعران، هنرمندان، سیاستوال او په

ملت مین عام وگړي شامل وو. گيرچا پیره بلپونه لگیدلي وو او دغه دستوره د ژوندون تلویزیون د لارې نیغ په نیغه بنسودلې شوه. نو د دې لپاره لویې لویې کیمري هم لگیدلې وې. په سرکې یو شمیر وینا کوونکیو ویناوې وکړې یون صاحب د پښتنو او بلوڅو په تاریخ او یو والي وغړیدو څو شاعرانو شعرونه واورول او بیا هنرمندانو د خپل هنر په زریعه انقلابي ترانې او نغمې زمزمه کړې په دې ټولو مصروفیاتو کې زلمي شاعر او ادیب فرید احمد تسکین زمونږ سره ملگری و چې زمونږ رهنمائي به یې کوله او د لیکوالو شاعرانو هنرمندانو او نورو ملگرو پیژندگلو به یې راسره کوله. د شپې ناوخته دا دستوره پای ته ورسیده او بیا چې مونږ خپل استوگن ځای ته راغلو نو تر ناوخته وینس وو او د کابل د دې تاریخي او یادگار سفر ښې خاطرې مو په ذهنونو کې په غورځنگونو وې.

مونږ چې کله په اول ځل د طورخم په لاره را دخل شو، نو په ټول افغانستان کې څو ورځې وړاندې په ۱۹ اگست ۱۰۱۳ د استقلال یا ازادۍ او خپلواکۍ ورځ تیره شوې وه، ځکه نو هر طرف ته د ملي بیرغ تور سور او شین رنگونه جوت وو، په هر مخ د خوښۍ اثرات څرگند وو د بیرغ سره دومره مینه خلکو لرله چې په دوکانونو کورونو بازارونو لارو کوڅو او نورو اولسي

مقاماتو کې به اویزاند وو بعضې خلکو ترې پگړۍ او پټکي جوړ کړي وو. هر شوک به ورته ډیر خوشحالیدل او حتی په بعضې ځایونو کې مو ولیدل چې خلک خصوصا ځوانان ورته گډیدل او خلکو به ملي بیرغ ټکولو لویا مو دا هم ولیدل چې په پنځه ورځو کې مو د پنځه سانحو د پاره د بجلی (برېښنا) نیشتوالی نه دی لیدلی او برق پکې پریمانه وو دا هم د افغانانو خوش بختي ده، چې د برېښنا شتون یې په برخه دی ځکه چې نن سبا د برېښنا نه بغیر ژوند گران دی. ولې چې هرڅه د برېښنا په زریعه پرمختگ کوي او د ژوند ډیر کارونه د برق د لارې روان دی که چیرې برق نه وي نو دغه ټول کارونه به په تپه ودریرېږي غرض دا چې برق د ژوند لپاره اوس د لازمي جز حیثیت خپل کړی او که دغه نعمت نه وي ژوند به نیمگړی وي. په دې لحاظ سره افغانان ډیر نیکمرغه دي چې دا نعمت ورته په برخه دی.

سهار چې مونږ د چایو نه اوزگار شوو نو د زلمي شاعر جلال امرخیل سره یو شمیر نور شاعران زمونږ سره د لیدو کتو په خاطر اعلیٰ وو، چې په هغوی کې انعام الله گوهر، عمادالدین دوران او یو شمیر نور ملگري شامل وو د هغوی غوښتنه وه چې مونږ نن د هغوی میلمانه شو خو زمونږ وخت پوره شوی و او واپس تگ هم ضروري و په دی خاطر مو ترې رخصت و غوښتو

سره د دې چې جلال امرخیل ډیر زور وکړو چې مونږ پاتې کړي
تر دې پورې چې ویل یې تاسو زه پخپل موټر کې د طورخم پورې
رسوم او آخري یې تر دې وویل چې غرمه به زمونږ سره تیروی خو
زمونږ ملگری مجبور وو ځکه چې بعضې ملگری سرکاري
نوکران وو او د هغوی رخصت پوره شوی و او سبا ته یې
حاضری ضروري وه، ځکه نو په ډیره مجبوری سره مو ترې
رخصت راو خستو که څه هم دغه ملگری لږ خفه هم شو، خو
زمونږ مجبوري هم مهمه وه او بیا سهار نهه بجې مو د کابل نه
حرکت وکړو.

استاد یون او د ده د ژوندون تلویزیون ټولو کارمندانو
مونږ په ډیر غزت او درناوي سره رخصت کړو او زمونږ ملگرو
داسې محسو سول لکه چې د خپل لوی کور نه مونږ واپس روان
شوو د کابل ټول یادونه مو په زړه کې ځای کړي وو په ټوله لاره د
دغو کوربنو او ټولو شاعرانو لیکوالو او عامو وگړو زمونږ د
ملگرو د خدمت او میلستیا خاطرې مو په زړونو کې وې او دا
مو ویل چې مونږ په د دوی دا مینه جذبه او دا خدمتونه کله هم
هیر نه کړو هم په دغو خوږو خاطر و کې ماسپښین جلال آباد ته
راورسیدو د ملگرو خیال و چې دلته به د امیرامان الله خان،
استاد ملنگ جان او دستربابا فخر افغان خان عبدالغفار خان

مزارونو ته لار شو، ترڅو د دوی زیارت هم وکړو او ورته دعا هم خو زمونږ موټروان راسره ملگرتیا نه کوله گڼې مونږ ورته ویل گوره تا سره دا خبره شوې ده، چې جلال آباد کې به دوی لږ ماتلیږي او زیارتونه به کوي، خو هغه نه منله زمونږ بعضې ملگرو هم ویل چې ناوخته کیږي او زیارتونه نه کوو خو بعضې ملگرو خصوصا عبدالرحمان افغانیار، جان محمد رزگر او شیرالرحمان بیتاب ویل چې زیارتونو ته خامخا ځو او بیا هم داسې وشو. موټروان مورخصت کړو او مونږ اول د امیرحبيب الله خان او امیرامان الله خان قبرونو ته لارو دوی ته مو دعا وکړه بیا د ملنگ جان قبر ته لارو هغه مو ولیدو، چې ډیر د خسته حالې سره مخ و، خو اوس ویلی شي چې د استاد یون له اړخه دغه قبر دوباره جوړ شوی دی.

د دې نه پس شیشم باغ په طرف د باچا خان مزار ته راغلو دلته د بابا لوی کوردی ورسره ښه کافي ځای دی، خو اوس مهال د نوې ودانۍ کار شروع و چې ډیر په لویه پیمانې کیږي دا کار په ډیرې تیزی سره روان دی او په دې کې لایبریرې (کتابتون) میلستون د باچا خان د اثارو د پاره ځانگړی ځای او داسې نورې برخې شاملې دي.

د دغو ټولو مشرانو زیارتونه موږ په بیر په بیر سره وکړل ځکه چې مونږ ته د گمرک چارواکي په انتظار وو زموږ لپاره یې د ډوډۍ بند و بست کړی و، په دغه اساس چې د جلال آباد نه د طورخم په طرف روان شوو نو تقریباً درې بجې وې چې مونږ د طورخم گمرک ته راوړسیدو دلته د گمرک چارواکي زموږ په انتظار سترې شوي وو، ځکه چې درې څلور ساعته انتظار یې کړی و، چې ډیر گران کار دی. په دغه ورځ د دوی رخصتې هم وخته وې خو زموږ لپاره ناست وو چې مونږ یې مننه هم وکړه او بېخبنه مو هم ترې وغوښته چې زموږ په وجه تاسو دومره اوږد انتظار وکړو. کور یې ودان ویل یې هیڅ خبره نه ده تاسو میلمانه یاست ستاسو په مونږ ډیر حق دی او هر یو ملگري د دې هڅه کوله چې کم نه کم خوراک وکړي او زر تر زره ځان اوزگار کړي ځکه چې وخت کم او سفر زیات وو هم داسې وشو او په یو څو منټونو کې مو ډوډۍ وخوره او بیا مو د گمرک له چارواکو څخه اجازه واخسته د خدای په امانې وشوه او یو مامور یې زموږ سره ملگری کړو، چې د هغه د ازمه واری وه، چې موټر ونیسي او مونږ پېښور ته ورسوي دغه ملگري زموږ لپاره یو نوی موټر و نیولو او موټروان یې پوهه کړو، چې میلمانه دي په غذاب یې نه کړې او پېښور ته یې ورسوه.

مازديگر مو د طور خم خخه حرکت وکړو د موټروان سره مو
خبرې اترې وکړې نو معلومه شوه، چې هغه د خاطر افریدي
مرحوم خورې و. که څه هم د شعر او ادب سره يې ډیره علاقه نه
وه، خو بيا هم د خاطر افریدي په شعرونو مين و او کله چې مونږ
د خيبر په خړو غرونو کې راتيريدو نو ما ته يې د خاطر افریدي
دا شعر بيا رايا د شو چې:

د خاطر رنگين غزل ته حيرانيرم

په دې خړ خيبر کې څه دي بې له خاورو

او بيا چې د خيبر په دره راواوښتو نو دا شعر مې له ځان

سره زمزمه کړو چې:

د خيبر دره خو لار د تلور اتلوده

په کابل او پېښور کې افغان يو دی

په لاره کې ډير خندان او مشکلات موجود وو، ځکه چې د
سړک جوړولو کار شروع شوی دی د دی و چې نه اکثر و ځايونو
کې گڼې لارې بدلېږي او په کچه لارو تگ وي، خو زمونږ
موټروان ډير پوهه و داسې لارې ورته معلومې وې چې مونږ يې

په ډیر لږ وخت کې پېښور ته راوړسولو کله چې د کار خانو او بیا د حیات آباد وادنی. مونږ ولیدې نو بیخي د کابل تصویر مو په زړه شو دلته او هلته یوشان خلک یوشان کره وږه رسم ورواج او یوشان ودانی. دلته دا خبره هم باید وکړم، چې کله مونږ کابل ته روانیدو، نو مونږ د کابل یو وحشي او کنډر کنډر تصویر په ذهن کې وړی و. کوم چې مونږ ته تر یو الورسنیو را کړی و، په کوم کې چې مونږ د کابل وجود زخمي زخمی لیدلی و. په کابل کې د انسانیت هډو تصور نه و هلته د قتل و غارت بازار مگرم و هلته هر څوک جلا د و د هر چا سره توره او ټوپک په لاس کې و بمونه او مرد کې د هغوی مشغولا وه چاودنې او وژنې یې روزگار و. تباهي او بربادي یې پیښه وه جوړې ودانی. پنگول یې خپل مسولیت گرزولی و د انسان وینه توبول یې د افتخار باعث گڼل د بیا ودانی. تصور پکې معدوم و د نوي کهول لپاره د دده کړو او هنر لارې تر لې شوې وې بس په لنډه به داسې ووايو چې کابل قصاب خانه وه...

کله چې مونږ د دغه انځور سره د کابل په ځمکه قدم کینسودو، نو مونږ ته دغه انځور بیخي دروغژن ښکاره شو او دغه ټول تبلیغات شنډ وختل کابل کې خو یو نوی انځور او نوی ماحول و. دلته ژوند ډیر خوشحاله و. دلته امنیت و د خلکو ژوند

بي عادي و بلڪي د کابل په بازارونو مارکيتونو او هوٽلونو کي
خو داسي محسوسيدل لکه چې مونږ د پيرس په بازارونو کي
سيل کوو. کابل اوس د پيرس په طرز ترقي کړې ده او کله چې ما
د کابل دغه پرمخ تللی او حقيقي تصوير وليدو، نو دغه
دروغزن او وحشي انخورمي و غورزو لئو او ما هغه تصوير په زړه
کي راوړو کوم چې ما د سر په سترگو ليدلی و او هغه بيخي د
پښتنولي تصوير دی. هم د دغه تصوير سره زمونږ سفر دوام
درلود، چې عين د ماښام د بانگونو سره مونږ د رينگ روډ په
لاره د قمردين گڼهي پل ته راورسيدو چې د کوهات په روډ
واقع دی.

دا هغه مقام دی چې د کوهات گاډي د پېښور نه راځي مونږ
موټروان ته د او دريدو وويل او بيا مو د لطيف شاه شاهد،
وارث خان ناياب او خور حسينه گل نه اجازت واخستو. اگر چې
هغوی مونږ ته ويل شپه زمونږ سره وکړي، خو مونږ ورته خپل
عذرو پراندي کړو او بيا مو ترې رخصت راواخستو او زه او
اعجاز خټک صاحب د کوهات په طرف روان شوو او تير
ماخوستن کورونو ته په خیر خيريټ او خوشحالي سره
راورسيدو.

دلته دا یادونه هم باید وکړم، چې یو شمیر ملگري لکه عبدالرحمان افغانیار جان محمد زرگر او شیرالرحمان بیتاب زمونږ نه په جلال آباد کې پاتې شوي وو. چې بیا وروستو راغلل او مونږ چې کله راغلو نو تر اوسه پورې مو د کابل د سفر ټولې خاطرې په زړونو او ذهنونو کې خوندي دي. په دی هیله چې الله تعالی دې افغانستان یو د امن او سوکالی هېواد جوړ کړي اوس چې دلته ټولټاکنې هم وشوې او د ناټو عسکر هم تللی دي. نو باید چې ټول افغان ملت نړېوال او ګاونډیان یې د دې هېواد د بیا ودانۍ او پرمختګ لپاره خپله خپله برخه کردار ولوبوي. تر څو لکه د کابل ټول افغانستان یو پرمخ تللی هېواد وګرځي. ټول افغان مهاجرین هېواد ته بیرته راشي او نور د پردیو د نوکری او زور زیاتي څخه وژغورل شي د افغانستان تاریخ او تمدن د ټول جهان د پاره مهم دی باید چې د دې اهمیت په خاطر افغان اولس د خپل هېواد د بیا رغونې او ساتنې د پاره په یو اتفاق کار وکړي چې دلته بیا د نړۍ سیلانیان رامت شي او د افغانستان په تاریخي اثارو او قومونو نورې څیړنې او لیکنې وشي، سفرنامې او لیکلی شي او د افغانستان پخوانی او اوسنی انځور نړۍ ته وښودل شي. د افغانستان دا سفر به تل زما

په زړه او ذهن کې خوشگواره او زړه را کښونکې خاطرې ژوندۍ ساتي او ما به د افغانستان سفر ته بيا بيا هڅوي ...

دلته به دا هم د پام وړ وي؛ چې د ښاغلي اسماعيل يون سره مې يوه لنډه شان مرکه کړې چې بيا په ورځپاڼه وحدث کې خپره هم شوه، دلته يې تاسو درانه لوستونکي هم ولولئ:

استاد پوهنوال محمد اسماعيل يون معروف ليکوال، مفکر، سياست وال، ژورنالست او د ژوندون ټلې ويژيون او د افغانستان ملي تحريک مشر دی. هر وخت په خپلو فعاليتونو کې بوخت وي او د چا خبره چې د سرگړولو وخت نه لري، خو هر کله چې زه د کابل په يکه توت کې د هغه دفتر ته لارم او د مرکې کولو لپاره مې ترې وخت وغوښتو نو په ډير ورين تندي يې وويل ولې نه!

او بيا يې خپلو مامورانو ته وويل چې هر څوک راځي لږ يې ماتل کوي! تر څو زما مرکه وشي. خلک يې هم بند کړل زما سره يې په ډير تفصيل سره خبرې وکړې او د هر سوال ځواب يې په بشپړ ډول راکړو.

زما لومړی پوښتنه د ژوندون ټلويزيون په لړ کې وه.

یون صاحب وویل تاسو ته پته ده چې موجوده وخت د میدیا دی او بیا د پښتو میدیا خوډ پر ارزښت لري او هغه هم ټي وي چینل ته. ما هم په دغه اساس پنځه کاله وړاندې د پښتو ټي وي چینل لپاره هلې ځلې پیل کړې او ځمکه می پیدا کړه بیا مې پرې ابادي وکړه او د وخت د تقاضو سره سم او هماهنگ الات مو پیدا کړل او د تجربه کارو او تعلیم یافته زلمیو یوه ډله مو برابره کړه، چې درې کاله کې دغه پروسه سرته ورسیده او بیا څه د پاسه دوه کالونه وړاندې ژوندون ازمايشي نشرات پیل کړل، چې دورانیه یې اول دوه ساعته بیا څلور بیا اته او اوس مهال څلیریش ساعت ته ورسیده، زمونږ په خپرونو کې ادبی، مذهبي، اسلامي، کلتوري، تعلیمي، هنري، سیاسي او د ژوندون په هر اړخ بحثونه کیږي او ژوندون لومړی ټلي ویزیوني شبکه ده، چې خپل دفتر خپل الات. ځانگړي ماموران او کارمندان لري، چې ټول تعلیم یافته او د نوي دور د ټیکنالوژی څخه د گټې جوگه دي.

یون صاحب وویل چې ما د خپل کار شروع په څلورسوه ډالرو کړې وه او اوس مهال زمونږ اداره په سلو کې اتیا فیصده ضرورتونه پوره کوي. پاتې د ملگرو په مرستو سرته رسوو او د

تلي ويزيوني شبکې ټول مصرفونه زمونږ پښتانه ملگري پوره کوي چې زه يې د خپلې ژبې او کلتور سره د دغې مينې قدر کوم. يون صيب وويل چې زمونږ هدف د پښتون قوم بيدارول باسواده کول او د جنگونو څخه ژغورل دي او مونږ پخپلو سپڅلو مقصدونو کې بريالي شوي يو، اگر چې په دې لار کې مونږ د بېلابېلو ستونزو سره مخ يو او د گواښونو لاندې يو. هر وخت مو سرته خطر دی خو بيا هم خپل کار مو په چټکتيا سره روان ساتلی دی،

ما ويل يون صيب تاسو د ملي تحريک په نوم يو گوند هم جوړ کړی دی. د دې موخه څه ده؟

نو يون صيب وويل چې په موجوده وخت کې پښتانه تار تار دي. د دوی راغونډول او په سياسي عمل او د بيا رغونې په کارونو کې برخمن کول په راتلونکيو ټولټاکنو کې د دوی درول او ارزښت زمونږ بنيادی مقاصد دی. او تر اوسه پورې زرگونو ځوانانو زمونږ سره په ملي تحريک کې غړيتوب ترلاسه کړی دی او ډير په تيزۍ سره په وړاندې روان دی چې په راتلونکيو صدارتي ټاکنو کې به يو مناسب پښتون مشرتابه ته خپله رايي ورکوي.

يون صيب وويل چې تحريك به د افغانستان كورنيو او ټولې نړۍ كې مشيتو پښتونو د ستونزو هوارې لپاره وخت په وخت سمینارونه، بحثونه او په لويه پيمانه غونډې كوي، چې د نړۍ د هر ملك نه به ورته پښتانه پوهان رابللی شي او د خپلو ستونزو د هوارې لپاره به خپل فكر زمونږ سره شريكوي، ده وويل چې د نن پښتون قوم بنيادي مسله د تعليم، نشتوالی، د پردې جنگ كورته راوړل او خپل منځي اختلافات دي چې مونږ به د دغو مسلو د هوارولو لپاره هر لږ هڅې كوو د لر او بر پښتون ستونزې يو شان دي بايد په يوه خله د خپلو ستونزو د هوارولو لپاره كار وكړو،

د يون صيب په خيال د افغانستان او سيمې د جنگ ختمولو لپاره هم دغه بنيادي تگلاره ده. ده وويل چې اولس مشرحامد كرزى حاضر وخت د شمالي ټلوالې د اثرلاندې دی او د پښتون قوم او ژبې لپاره يې هيڅ كار نه دی كړی او د نورو قومونو او ژبو خدمت ته يې كار ويلي دی،

يون صيب دا هم وويل چې په راتلونكيو ولسمشريزو ټاكنو كې بايد د افغان كډوالو لپاره د رايې وركولو موقعې برابرې كړی شي، چې دغسې به فايده پښتون

ولسمشر ته ورسې، ولی چې په خارج کې زیات پښتانه کډوال
مشته دي.

ده دا هم وویل چې زموږ په اطرافو کې پښتانه اباد دي چې
دوی د بعضې قوتونو له خوا د تعلیم څخه بې برخې ساتلی شي
او پردي جنگونه پرې تپلی شي خو خپل پښتانه هم په دغه جرم
کې ورسره ککړ دي. کوم خلک چې تعلیم وکړي هغوی کابل او
اروپا ته لاړشي د آرامی ژوند تیروي او عام وگړي جنگونو او
جهالت کې پریرې دي. باید دغه ټول وگړي باسواده او له جنگونو
څخه وژغورلی شي.

ده وویل طالبان او نور مخالفین باید په سیاسي عمل کې
برخه واخلي او د هېواد لپاره خدمت وکړي.

ده وویل چې ماد ۳۵ نه زیات کتابونه په بېلابېلو
موضوعاتو لیکلي دي. باید دغه ولوستل شي. چې هر چا ته
خپله څه بڼه ښکاره شي، ده زیاته کړه، چې د افغانستان دولت ته
پکار دي چې د افغان کډوالو لپاره زمينه برابره کړي ترڅو دوی
خپل هېواد ته واپس راشي او نور د پردو د غلامۍ څخه نجات
ومومي. ده زیاته کړه چې ملي تحریک به د ټول افغان ملت د دده

کړو او سوکالی. لپاره کار کوي او ژوندون ټلو بزیون به یې د لارې مشال وي باید پښتانه په دغه رڼا کې خپل مرام ته ځان ورسوي، ځکه چې د ملي تحریک هر زلمي سره د علم رڼا ده او رڼا هره تیاره لري کوي، تمبوي او تښتوي یې د جنگ څخه کرکه او نفرت کوي د امن او مینې اخوت او صداقت پرچار کوي او د خپل گران افغانستان د بیا ودانۍ او د زلمي کهول د تربیت مسولیت په غاړه لري، او خپل افغان ملت د جنگونو د غذاب څخه ژغوري.

استاد یون وویل چې ټول افغان ملت ته زما دا پیغام دی چې ملي تحریک د بیرغ لاندې را جمع شي، ترڅو د نړۍ د نورو قومونو په څیر خوشحاله او سوکاله ژوند تیر کړو او د جنگونو څخه نجات ومومو.

په هر صورت له استاد یون څخه مو لږ وخت غوښتلی و، خو چار یې ښه چې ترڅو پورې می پوښتنې کولې په اطمینان سره یې ورته ځوابونه ویل خو ما سره د هغوی د مصروفیاتو او د راتلونکیو میلمنو د انتظار احساس و، ځکه چې ورسره خبرې رالاندې کړې وې. خو په دغه دوران کې خبرشوم چې یون صیب په پېښور کې هم ډیر وخت تیر کړی دی او د ده لهجه او کړه وپه بیخي پېښوري وو. د دې نه علاوه هم یو شمیر خارجي

هېوادونو ته يې سفرونه کړي دي. د رښتيا خبره دا ده چې ډير مناسب او موزون شخصيت دی. بلکه داسې به ووايم چې:

د جينی رنگ د دراینودی

که مرگي پرېښود د کابل منه به شينه

که چېرې افغان ملت په ده راټول شي نو ډېر ښه مثبت سوچ لري او د افغانستان جنگونو ته د پای ټکی کېښودلی او ملت له سوکالی سره مخ کولی شي.

پای

له كوتله تر كابله

فيروز خان صادق

د افغانستان ملي تحريك
www.melitahrik.com

د خپرونو لړۍ: ۳۳

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**